

# Promise

Voor Bijbels denken in de gezondheids(zorg) 29ste jaargang nr 3 (juli 2013)

In dit nummer:

De hel

Gods bedoelingen met lijden

Gevaren van empathie

Goddelijke genezing deel 2

# De hel helpen v

**De volgende studie bied ik met schroom aan. Als klein mens wil ik bescheiden blijven bij dit grote thema. Ook mijn kennen is onvolkomen.**

Vaak hoor je alleen bij begrafenissen iets over het leven na de dood. Over de doden niets dan goeds. Dan wordt er meestal positief van uitgegaan dat deze overledene in de hemel is bij God, en dat dat voor alle gestorvenen geldt. Maak je dus geen zorgen, want het komt voor iedereen allemaal goed. Mede daardoor zijn steeds minder mensen in het westen 'Spaans benauwd' voor de hel. Steeds meer mensen zijn over de hel onverschillig, maar bezitten zij echter een valse rust?

## What? The Hell?

Hoe bekend is de hel eigenlijk? Terwijl in de christelijke wereld de hel steeds meer naar de achtergrond lijkt te schuiven, is de hel in de wereld een veel voorkomend, maar, naar ik vrees, niet zo serieus genomen fenomeen.

Heilsuniversalisme of alverzoening (iedereen wordt gered) is populair. Bovendien is er nog het geloof in het door mensen bedachte vagevuur ter loutering en boetedoening ter verzachting van de straf en neemt het geloof in reïncarnatie toe. De hel zelf is dus vreselijk uit de mode. Alhoewel, in computerspelen als 'Doom' en in de moderne muziek<sup>1</sup> blijkt de hel toch wel populair. Boeken, films, muziek, spellen met de titel 'inferno' blijken er in overvloed te vinden. Hell's Angels Motorcycle Club is de naam van een internationale motorclub. De naam Hell's Angels is afkomstig van een gelijknamige film uit 1930. Nadat een B-17 Flying Fortress-bommenwerper met de bijnaam Hell's Angels in 1943 als eerste 25 bombardementsvluchten had voltooid, nam de hele 'bomb group' deze bijnaam aan.

Een opinieonderzoek in 2012 onder duizend christenen uit de breedte van kerkelijk Nederland in opdracht van het Nederlands Dagblad en het EO-programma Door de wereld leverde een opmerkelijke uitkomst. Slechts 27 % van de ondervraagden gelooft in een hel.

Aanleiding voor dit onderzoek was het boek Love Wins<sup>2</sup> van de Amerikaanse evangelische voorganger Rob Bell, volgens Time Magazine een van de meest invloedrijke christelijke leiders van onze tijd<sup>3</sup>. In zijn omstreden bestseller ontkent Bell het bestaan van de hel<sup>4</sup>. Zijn leer wordt aan



de kaak gesteld o.a. door Oscar Lohuis<sup>5</sup>. Ook Bart Repko heeft afgerekend met het klassieke geloof in de hel, eveneens met tegenspraak<sup>6</sup>.

Godsdienstsocioloog Hijme Stoffels deed in 1997 onderzoek over geloof in de hel bij de EO-achterban<sup>7</sup>. Toen geloofde nog 80 % in het bestaan van de hel, maar slechts 35 % meende dat een ieder die Jezus Christus niet als zijn persoonlijke Verlosser kent, naar de hel gaat. Waardoor heeft men zich bij de beantwoording laten leiden? Wie kan zich een preek over de hel herinneren?

Jezus is neergedaald naar de hel (ver-

keerde vertaling; in de grondtekst staat: dodenrijk) en opgevaren ten hemel. Op zich feilbare geloofsbelijdenissen, die de mainstream binnen het christendom weer geven, zijn op het punt van de hel uitgesproken<sup>8</sup>. Dodenrijk en hel blijken wel makkelijk met elkaar te worden verward. Eigenlijk moeten we zeggen dat Jezus niet in de hel, maar in het dodenrijk was; de hel is immers nog leeg, zoals ik verderop hoop te verduidelijken. Uit geschriften van de kerkvaders blijkt reeds hun overtuiging van de realiteit van de hel<sup>9</sup>.

De oude confronterende poster met de twee wegen uit Mat.7:13, 14, waar de

# erhelderen

smalle weg in de hemel en de brede in de hel eindigt, heeft hemel en hel op menselijke wijze afgebeeld, want op een andere wijze kunnen we deze niet voorstellen. Bestaan er überhaupt wel een hemel en hel? Met het verdampen van de hel heeft de dood zijn 'afschrikwekkendheid' verloren. Consequentie is dat er in het (eventuele) hiernamaals niets meer is te vrezen en er niets meer is om naar uit te zien. Indien er geen hiernamaals is, moet je in dit aardse leven er zoveel mogelijk uit zien te halen, want straks is er geen vereffening in de zin van beloning of vergelding meer. Echte goddelozen echter hebben geen angst voor de hel. Anderzijds: indien er geen of een tijdelijke hel is, lijken rechtvaardigen (die zich terecht of onterecht zo beschouwen) er geen angst voor te hoeven hebben. De orthodoxie gelooft echter dat de hel wel degelijk onderdeel uitmaakt van 'de gezonde leer'. De New Yorkse predikant Keller schreef: "Als ik de Bijbelse leer over de hel zou bagatelliseren, raak ik nooit overweldigd door de hoogte, de breedte en de diepte van Christus' liefde. En als God mij nu ziet, zegt Hij: 'Ja, dat offer was waard gebracht te worden.' Als mij dat niet van geluk doet duizelen, wat dan wel?"<sup>10</sup> Met maximale inzet en uit ultieme liefde heeft de Here Jezus *Zichzelf* opgeofferd, opdat *wij* niet verloren zouden gaan. Het veelgehoorde gebed (want dat is een vloek) 'God verdoem (vernietig) mij!', wil Jezus juist niet verhoren, want Hij is niet gekomen om te slachten en te vernietigen,

maar als de *goede* Herder, om het leven te geven in al zijn volheid (Joh.10:1-18). Maar *wil* het verloren schaap zich wel omkeren, bekeren en zich laten vinden (Luk.15:1-7)?

## Termen

Het Hebreeuwse woord 'sheol' is gelijk aan het Griekse woord 'hades', wat in de Griekse Septuaginta de vertaling is van 'sheol'. Het zijn termen voor het dodenrijk van zowel de gelovigen als ongelovigen. Zowel aartsvader Jacob als de opstandelingen Korach, Datan en Abiram (Gen.37:35, Num.16) 'verhuisden' naar het dodenrijk. Het is de tussenplaats waar de zielen van de doden verblijven, voordat zij door God zelf zullen worden berecht. Het dodenrijk is nu de plaats waar de doden, die zonder Christus gestorven zijn, bewaard worden tot het laatste oordeel en de hel. Zij die wel als christen gestorven zijn, zijn behouden, weer "in het paradijs", maar op een nieuwe locatie (Luc. 23:43), "in de schoot van Abraham" (Luc.16:22), "hebben hun intrek bij de Heer genomen" (2Kor.5:8) en "zijn bij Christus" (Fil.1:23). Komen christenen daarna ook in het oordeel? Ja, wel om beoordeeld te worden, maar niet om veroordeeld te worden. "Wij moeten *allen* voor de rechterstoel van Christus verschijnen, zodat ieder van ons krijgt wat hij verdient voor wat hij in zijn leven heeft gedaan, of het nu goed of slecht is." (Rom.14:10, 2Cor.5:10)



Na Gods laatste oordeel zijn er slechts twee mogelijkheden: eeuwig behoud in (het koninkrijk van de) hemel bij God of eeuwige verlorenheid in de hel zonder God. *De tweede dood* (Op.20:11-15) is de situatie na het eindoordeel. Er is een bewustzijn of bestaan in de tweede dood. De volgende termen en synoniemen beschrijven de hel.

1. *Hel*<sup>11</sup> (Mat.5:22, 29, 30; 10:28; 18:9, 23:15, 33; Marc. 9:43, 45, 47; Luk. 12:5; Jac. 3:6), is elf van de twaalf keer door de Here Jezus Zelf gebruikt. Om onbekende redenen vertaalt de Nieuwe Bijbelvertaling het woord 'gehenna' niet, dus ook niet met 'hel', maar laat dit Griekse woord staan. In de woordenlijst van deze Bijbelvertaling lezen we onder Gehenna "Plaats in het dodenrijk waar zondaars hun straf ondergaan." Niemand minder dan Jezus leerde dus duidelijk de werkelijkheid van de hel. Van de 1870 verzen die uitspraken van Jezus weergeven, gaan 13 % over oordeel en hel. En van de 12x dat het woord 'gehenna', het sterkste Bijbelse woord voor 'hel', verschijnt in het Nieuwe Testament is er maar één geval waar Jezus niet de spreker was. (nl. Jac.3:6) Het woord 'hel' is dus de vertaling van 'gehenna'. 'Ge' betekent 'dal' of 'vallei'. 'Henna' is afgeleid van het Hebreeuws 'Ben-Hinnom' (Joz.15:8, 18:16). Gehenna komt van





het dal van Hinnom, waar altijd de vuren brandden voor het ijzersmelten, waar de lijken van misdadigers werden verbrand die het recht op een begrafenis en daarmee de opstanding hadden verspeeld.

In 2 Kon.16:3 en 2 Kron.28:3 lezen we over de gruwelijke daden die koning Achaz deed in het dal Ben-Hinnom: "Ook ontstak hij offers in het Hinnomdal en verbrandde hij zijn zonen als offer volgens het gruwelijke gebruik van de volken die de HEER voor de Israëlieten had verdreven". Uit 2 Kon.21:6 en 2 Kron.33:6 blijkt dat ook koning Manasse zich aan dezelfde gruwelen schuldig maakte, maar dat hij ook nog andere gruweldaden verrichte in het dal Ben-Hinnom: "Hij verbrandde zijn zonen als offer in het Hinnomdal en liet zich in met wolkenschouwerij, wichelarij, magie, geestenbezwinging en waarzeggerij. Hij tergde de HEER door voortdurend te doen wat slecht is in zijn ogen". De vrome koning Josia stopte de occulte praktijken daar (2Kon.23:10, zie ook Jer.7:32, 19:6, 11). Dit dal werd een symbool voor het eeuwige oordeel. Je zou de ontwikkeling van die beperkte aardse plaats bij Jeruzalem tot het angstaanjagende en grootse begrip 'hel', kunnen vergelijken met de locatie 'Mekka' in Saoedi Arabië tot

'mekka' als uitiem eldorado of paradijs.

Het Nederlandse woord 'hel' hoort etymologisch bij 'helen' oftewel 'verbergen'. De hel gaat inderdaad voorbij aan ons waarnemingsvermogen.

2. *Eeuwige straf* (Mat.25:46). Het gaat in dit gedeelte niet over het gericht over individuele mensen, maar over de volken rondom Israel: hoe hebben zij Gods volk behandeld? Zie vers 32. Dit is dus een volken-gericht.
3. *Vurige oven* (Mat.13:42, 50); *met eeuwige, onuitblusbaar vuur* (Mat.3:12, 25:41, Marc. 9:43, 44, 48, Luc.3:17, Jud. 6, 7, 13); *poel van vuur of vuurzee* (Op.19:20, 20:1-3, 10, 14, 15, 21:8); *hellevuur* (Mat. 5:22; 18:9), zie ook Hebr.10:27 en Jes.26:11.
4. *(Buitenste en donkerste) duisternis* (Mat.8:12, 13:42, 50, 22:13, 24:51, 25:30, 41, 46, Marc.9:47, Luc.13:28). Buiten het nieuwe Jeruzalem, buiten de hemel en buiten de aarde, ergens in het universum. Dit onttrekt zich aan ons begripsvermogen... Een mysterieus zwart gat lijkt het wel te zijn.
5. *Plaats van gewezen en tandengeknars* (Mat.8:12; 24:51), dat wil zeggen: het is de plaats van foltering.
6. *Plaats van pijniging in alle eeuwigheden* (Mat. 25:46; 2Thes. 1:9).
7. *Plaats van eeuwige verdrukking, benauwdheid en verderf* (Mat. 7:13; Rom.

2:9; 9:22, 1Thes.5:3, 2Thes. 1:9).

8. *Afgrond (abyssos)* (Luc.8:31, Op.9:11, 20:1), diep gedeelte van de onderwereld, ook wel bodemloze put genoemd. Is dat de 'onoverkomelijke kloof uit Luc.16:26?!

9. *Afgrond (tartarus)* (2Pet.2:4- 9).

### Wat is de hel?

Een definitie van de hel luidt: "(in het christendom) de vroeger en nog wel als onderaards gedachte eeuwige verblijfplaats van de verdoemden, toestand van verschrikking, waar de verstokte zondaar voor zijn zonden wordt gestraft en verblijfplaats van duivels en boze geesten."<sup>12</sup> God is alomtegenwoordig. In Ps. 139:8 verklaart de door God geïnspireerde David, dat zelfs God in het dodenrijk is. En daarna? De meeste christenen definiëren de hel als de afwezigheid van relaties dus ook van God, dus als de plaats van godverlatenheid. Maar dr. J. Hoek meent: "De hel is de plek waar Gods aanwezigheid het diepst verborgen is. Hij is ook daar niet afwezig, maar aanwezig als heilige Schepper en Rechter."

God schiep hemel en aarde, waar een zeker plan achter zat. God schiep niet hemel en hel. De hel is dus niet door God geschapen, maar is (later?) als 'haatruimte' voor kwade engelen en mensen in existentie geroepen (Mat.25:41).

Hoe kan je iets onmenselijks beschrijven in menselijke begrippen? Tandengeknars geeft de ergernis en spijt weer van de helbewoners, omdat zij in ongerechtigheid leefden en de redding door Jezus hebben afgewezen. Hoe kan een ziel in de hel knarsetanden? Dat het hier beeldtaal betreft en geen 'reportagetaal', blijkt ook uit het feit dat vuur licht geeft, maar dan kan de hel niet in letterlijke zin een dikke duisternis zijn. We dienen het een en ander dus symbolisch op te vatten, maar het zijn wel symbolen voor een verschrikkelijke realiteit.

De opstanding zal lichamelijk zijn. Door de kwellingen in de hel zullen lichamen lijden, maar anders dan volgens de speculaties van schilder Jeroen Bosch of de Goddelijk Komedie van Dante<sup>13</sup>.

De hel is in geen geval een folterkamer waarin sadistische duivels zich vergenoegen in pijn van verloren mensen. De duivel en zijn demonen zijn zelf niet naar de hel gestuurd voor hun plezier, immers ze worden daar zelf gekweld. Anders zouden Gods tegenstanders uiteindelijk nog zegevieren en van hun menselijke prooien kunnen genieten. De duivel krijgt de beroerdste plek in de hel samen met zijn makker de dood<sup>14</sup>.

Volgens Pawson is de hel een plaats van 1. fysiek ongemak, 2. morele depressie, 3. morele verdorvenheid, 4. speciale ontredering, 5. geestelijke dood<sup>15</sup>.

Tim Keller voegt toe: “De hel is wat de wereld vrijheid noemt: alleen maar doen wat je zelf wilt. Je hebt geen god dan alleen jezelf.”<sup>16</sup> Volgens C.S. Lewis is de hel het grootste monument van de menselijke vrijheid. “De ongelovige zal niet slechts in de hel zijn, maar de hel zal ook in hem zijn.”<sup>17</sup>

Volgens Lucas 16 is er in de hel een schrikbarende hoeveelheid ontkenning, schuldafwenteling en geestelijke blindheid, trots, zelfmedelijden, stelligheid dat iedereen ongelijk heeft en gek is.

C.S. Lewis (in ‘De grote scheiding’) beweerde dat de hel eenvoudig iemands vrijwillig gekozen identiteit los van God is, op een traject richting oneindigheid. Het is niet zo dat ‘God ons naar de hel stuurt’. In ieder van ons groeit er iets wat de hel zal worden, tenzij het in de kiem gesmoord wordt. Zowel hemel als hel nemen nu al een aanvang, het eeuwige leven ten goede of ten kwade is al begonnen.

Wat is er in de hel? In elk geval herinnering (Luc.16:25 [waarschijnlijk is het verhaal van de rijke man en de arme Lazarus om diverse redenen geen gelijkenis.]), pijn (Luc.16:23-29), herkenning, communicatie (Jes.14:9-11).

### Hoe kan een God van liefde tegelijk vervuld zijn van toorn en woede?

Hoe kan Gods liefde triomferen als het rijk der duisternis altijd blijft bestaan als een eeuwige wond in het lichaam van de verheerlijkte schepping?<sup>18</sup> Hoe kan een God

van oneindige liefde het weloverwogen besluit nemen om mensen bij hun volle bewustzijn aan altijddurende lichamelijke en geestelijke kwelling bloot te stellen? Toch is de hel niet in strijd met Gods liefde, maar een gevolg van een consequent afwijzen door de mens van Gods liefde die tot het uiterste ging. Niemand wordt tegen zijn wil gedwongen om naar de hemel te gaan. Deze plek van licht zou voor mensen die de duisternis veel liever hebben maar een kwelling worden, want zij voelen zich beter thuis in de hel (althans dat denken zij nu nog). Wie God van zich af wil schudden krijgt uiteindelijk zijn zin, ook al zal dat achteraf niet bepaald leuk blijken te zijn. De hel is in elk geval geen plek waar mensen zijn die graag naar de hemel willen. Waarom zou je na je sterven opeens een hemels leven begeren met Iemand in wie je niets zag tijdens je leven? Mensen willen meestal wel graag naar de hemel, maar willen zich niet onderwerpen aan God of aan de voorwaarden die God stelt. God geeft in dit leven en op den duur de mensen aan hun eigen verlangens over (denk aan zelfzucht, zelfgerichtheid, egoïsme). Volgens C.S. Lewis zijn er twee soorten mensen: zij die tegen God zeggen: “Uw wil geschiede” en zij tegen wie God zegt: “uw wil geschiede”.

De hel is niet alleen een straf, maar ook een keuze. God zal niemand die niet wil

veranderen dwingen voor eeuwig bij Hem in een wereld van vergeving en verzoening te wonen.

De hel is dus het eindproduct van de zonde. Maar als God de hel niet gewild heeft, kan deze dan toch nog in eeuwigheid blijven bestaan? Als tegenhanger van de verzoening, die er ook pas na de zondeval bijgekomen is, kan dat wel degelijk.

### Godsbeelden

Het debat over het bestaan van de hel heeft vooral te maken met veranderende godsbeelden en verheven mensbeelden. Voor de moderne mens moet God vooral, zorgzaam en vriendelijk zijn en geborgenheid bieden. We hebben zelf een goeie God gecreëerd en geloven in een lieve Jezus. Zo tasten we Hem aan in Zijn soevereiniteit en bepalen arrogant voor Hem hoe Hij dient te handelen. In feite wordt in overeenstemming met de tijdgeest God gedegradeerd tot een sullige Sinterklaas, een goedheiligman<sup>19</sup>, en daarmee wordt de hel steeds weerbarstiger. Dat past prima in onze welvaartsmaatschappij. Wat een eenzijdig beeld, want God kent wel degelijk toorn en strengheid. In zijn toorn zondigt God nooit. Deze volstrekt heilige God is evenzeer een God van gerechtigheid, dit tot grote troost voor samenlevingen die zuchten onder geweld, corruptie, uitbuiting, en allerlei vormen van afschuwelijke wreedheden. Zijn woede over het onrecht dat mensen elkaar aandoen is on-  
eindig veel groter dan wij beseffen. Maar anderzijds is Gods liefde ook onmeetbaar.

Hoe kan Gods liefde triomferen als het rijk der duisternis altijd blijft bestaan.





De God van liefde vinden we juist in het Jodendom en christendom.<sup>20</sup> We moeten beseffen dat God ook in Zijn toorn, in Zijn beoordelen en veroordelen goed en liefde is en blijft. Zijn goedertierenheid (overweldigende goedheid) duurt tot in eeuwigheid. Dat zal iedereen moeten erkennen. Gods genade is niet goedkoop. Gods karakter mogen we niet opdelen in aparte karaktertrekken, en helemaal niet uitspelen tegen elkaar, want God is één. Zijn karakter is als het ware één totaalpakket.

God is *zowel* de rechtvaardige *als* de genadevolle Rechter, die het laatste woord heeft, het Laatste Oordeel uitspreekt. De Here Jezus is zowel het Lam als de Leeuw. Juist het gebrek aan geloof in een God van wraak voedt geweld heimelijk. Als ik niet geloof in een God die uiteindelijk alles recht zal zetten, zal ik zelf het zwaard opnemen en worden meegezogen in de eindeloze kolk van vergelding. Alleen als ik geloof dat er een rechtvaardige God is die alle gevolgen van kwaad en onrecht zal herstellen en alle rekeningen zal vereffenen (Rom.12:19), heb ik de kracht om af te zien van geweld. Zou het onrechtvaardig zijn als rijken vier keer per jaar zich allerlei luxe vakanties kunnen veroorloven, terwijl armen zich dat beslist niet kunnen permitteren? Wat een scheefgroei of onrecht! Het ontkennen van de hel staat op gespannen voet met Gods rechtvaardigheid.

### Gradaties in straf

Hoe is de absolute tegenstelling tussen

hemel en hel, te rijmen met de talloze gradaties van min of meer goed en kwaad die onder de mensen bestaan? Er zijn wel gradaties in straf: Luc.12:47, 48 (afhankelijk van je voorkennis) en Mat.11:20-24 (al dan niet bekeren n.a.v. krachten). Termen als "zwaarder straf" (Hebr.10:26-31), "zwaarder oordeel" (Marc.12:40, Luc.20:46, 47), "veel of weinig slagen" (Luc.12:47, 48), "ophopende toorn" (Rom.2:3-6) bevestigen het idee van gradaties in de strafmaat.<sup>21</sup> De eeuwige straf is niet buitenproportioneel als gevolg van de zonde in het tijdelijke leven, want de strafmaat wordt niet bepaald door de duur van de overtreding, maar door de aard daarvan: de eeuwige God zijn eer onthouden.<sup>22</sup> God is eeuwig heilig en vindt zonde eeuwig onacceptabel.

### Duurt de eeuwige verdoemenis wel eeuwig?

De meeste protestantse christenen geloven in de onsterfelijke ziel. Daarom geloven ze ook dat morele en geestelijke fouten voor eeuwig invloed hebben op de ziel. Toch is de hel niet voor allen eeuwigdurend.<sup>26</sup> Gereformeerde-Bonders (75%), vrijgemaakten (74%) en evangelischen (64%) houden vast aan de hel als plaats van eeuwige kwelling.<sup>23</sup> Lang niet alle christenen dus.

Als we denken aan de duur, zijn twee Griekse termen belangrijk:

1. Aioon eeuw, lange periode.
2. Aioonios behorende bij de eeuw ofwel eeuwig.

Sommigen menen dat eeuwig als de erg-

ste straf van God geldt. Is een oneindige straf voor daden die in een eindig leven zijn bedreven wel rechtvaardig? De Here Jezus is toch ook niet een eeuwigheid veroemd voor de zonde die Hij droeg?! Echter in Op.14:11, 20:10 lezen we 'in alle eeuwigheden', dus een altoosdurende foltering voor de duivel, het beest, de valse profeet en hun volgelingen. Er wordt wel degelijk een onderscheid gemaakt tussen 'tijdelijk' en eeuwig': "Daarom ver-zaken wij onze plicht niet. Ook al gaat ons uiterlijk bestaan verloren, ons innerlijk bestaan wordt van dag tot dag vernieuwd. De geringe last die we tijdelijk te dragen hebben, brengt ons een eeuwige luister, die alles omvat en alles overtreft. Wij richten ons niet op zichtbare dingen maar op de onzichtbare, want de zichtbare dingen zijn tijdelijk, de onzichtbare eeuwig (2Kor.4:16-18).

Als mensen voor eeuwig verloren gaan, dan heeft toch de dood gewonnen en God verloren? Mede daarom opperde wijlen orthodox theoloog John Stott in 1988 dat ongelovigen niet eeuwig gepijnigd worden in de hel, maar ophouden te bestaan. Het vuur verteert, vernietigt je zodat je er niet meer bent. David Pawson is het daar absoluut niet mee eens: "De hel is heel nadrukkelijk geen plaats van verdelging (zoals steeds vaker wordt gesuggereerd), want verdelging betekent een absoluut einde aan het leven. Maar het leven van een mens is niet eindig."<sup>24</sup> Volgens Rob Bell en Wim Hoogendijk<sup>25</sup> is de hel "een traject van straf en boetedoe-

ning, met als doel inkeer en bekering". Dit is echter een valse leer die mensen in slaap sust met een valse veiligheid, hetgeen we moeten ontmaskeren. De hel is geen heropvoedingsinstituut, evenmin een plaats verdelging, maar van vergelding. Is er bekering in de hel mogelijk? Foltering onder helse pijnen brengt mensen niet tot bekering (Op.9:20, 21, 16:9, 11, 21). Niettemin komen voorstanders hiervan komen met drie teksten: 1Pet.3:19,20, 4:6 en 1Kor.15:29. De uitleggingen hiervan zijn uiterst onzeker, zodat er geen vergaande conclusies aan verbonden kunnen worden.

Johan van Arkel meent dat het begrip 'eeuwig' in de Schrift meestal niet de betekenis te heeft van eeuwigdurend. Immers "een ogenblik duurt Zijn toorn, een leven lang Zijn welbehagen." (Ps.30:6) Dit is in lijn met het vagevuur (een Rooms Katholiek dogma, vastgesteld door concilies, en ook tijdens het tweede Vaticaanse concilie gepresenteerd). Indien er geen hiernamaals bestaat, is de noodzaak om te biechten ook verdwenen.

Nergens in de Bijbel is er sprake van een herkansing na je dood, net zo min is er Schriftuurlijk bewijs voor reïncarnatie (waar een kwart van de Nederlandse bevolking in gelooft), want we willen graag herkansingen (Hebr.9:27).

Het zelfde woord 'eeuwig' wordt zowel bij de bestraffing als voor het leven op de nieuwe aarde gebruikt (Mat.25:46). De ene groep zal voor altijd zonder Gods liefde bestaan en de andere groep voor altijd in de warmte van Gods liefde. Het Lam zal in de hemel altijd, eeuwig dus, centraal staan. De heilige engelen en het Lam zullen de beestaaanbidders in alle eeuwigheden aanschouwen (Op.14:9-11). Net zomin als de lof voor God zal verstommen

(Op.5:13), zal de pijniging eindigen. In de hel zijn geen pijnstillers verkrijgbaar, nee de folteringen gaan alle tijdperken door. De pijniging van de duivel, het beest en de valse profeet zal dag en nacht plaatsvinden, dus onophoudelijk (Op.20:10). Daar sterft de worm niet en wordt het vuur niet uitgeblust (Mark.9:48). Het vuur zal dus nooit doven door gebrek aan brandstof... Jezus Christus is dezelfde, gisteren, vandaag en tot in eeuwigheid. Het gaat niet alleen om de kwaliteit maar ook om het tijdsbegrip. Datzelfde geldt voor een eeuwig verderf (Op.4:10, 10:6, 11:15, 14:11, 2Thes.1:8,9). Komt er door 'eeuwig' te vervangen door 'eindig' een einde aan de hel, dan komt er ook een einde aan de hemel en aan Jezus (!) en wie durft die consequentie aan?<sup>27</sup> Is de eeuwige God (Ps.90:2, Rom.16:26) dan soms ook tijdelijk? En eens stopt eeuwig leven dus ook? God is geen God van willekeur die morgen anders spreekt dan vandaag, zodat we geloofsuitspraken van vroeger wel los kunnen laten.

#### Voor wie is de hel?

Is de hel ook voor mensen die nooit het evangelie hebben gehoord? Wordt de vreugde van de geredden of 'zaligen' in de hemel niet overschaduwd door het besef dat verlorenen gepijnigd worden in de hel? Iedereen die liefheeft is soms vervuld met woede, niet ondanks, maar dankzij hun liefde. Ultieme vorm van haat is onverschilligheid. De Here Jezus is juist gekomen om mensen van dat eeuwige oordeel te redden. Adrian Plass: "Als er geen hel bestaat, kan ik niet begrijpen waarom Jezus zo ontzettend zijn best deed om mensen daarvan te redden." Waarvan eigenlijk? Van ons negatieve zelfbeeld of van de eeuwige verdoeme-

nis? In de meeste gevallen sprak Jezus Zelf over de hel (schokkend en expliciet) en dan vaak tot Zijn volgelingen. Jezus sprak tegen Zijn volgelingen of vrome Joden, niet tegen atheïsten. Jezus waarschuwde Zijn eigen volgelingen dat ze de kans lopen om in de hel te komen. Hiermee wil Hij aansporen om het goede te blijven zoeken en Hem te volgen. God wil echt dat iedereen behouden wordt en wil de hel dus niet. (Joh.3:16, 1Tim.2:4, 2Pet.3:9) Er is een absolute of onweersstandelijke wil van God, die hoe dan ook geschieden zal. Maar er is ook een aan omstandigheden verbonden wil van God, zijn weerstandelijke, wensende wil of zijn verlangen, wat helaas niet steeds vervuld zal worden. Jezus is *potentieel* de Redder van alle mensen, maar Hij wordt pas *feitelijk* de Redder indien Hij door mensen in geloof wordt aanvaard. Bij die behoudenis gaat het om een persoonlijk geloof in de verzoening door Jezus Christus, waarvan de vruchten in het leven moeten getuigen. Zonder bekering is er geen verzoening. 2Kor.5:19 zegt dat God in Christus de wereld met Zichzelf verzoenend was. Dat is wat anders dan met Zichzelf verzoend heeft. Er is maar één weg tot de Vader en dat is door te geloven in of te vertrouwen op Zijn Zoon Jezus Christus. Hij heeft Zichzelf zonder reserve gegeven, om de mens die zichzelf onder dat oordeel gebracht heeft daarvan te verlossen. Geloven in Jezus betekent gered worden, opdat je niet verloren zal gaan. Als je verloren gaat, ga je de ver-niet-iging in, weet niemand je meer te vinden (Joh.3:16). Alle tranen, dus ook om in de hemel vermiste geliefden, zullen worden afgewist (Op. 7:17, 21:4).

Als je iedereen maar de hemel wenst, niveleer je het verschil tussen goed en kwaad en doe je het rechtvaardigheidsgevoel geweld aan. Grenzeloze liefde is geen liefde, maar desinteresse. Zonder geloof in een hel na dit leven wordt dit leven een hel.<sup>28</sup> De beul mag de dans niet ontspringen zodat het slachtoffer eeuwig achterop is. Als een onboetvaardige schurk als Dutroux ook in de hemel komt, dan wil je daar toch niet bij zijn. Dat is toch geen liefde voor de slachtoffers?

Wat moet ik doen om in de hel terecht te komen? Niets! Zelfs tegen vrome Joden werd gezegd "Laat je behouden uit dit verkeerde geslacht" (Hand.2:40). Populair gezegd: "de hel heb je verdiend, de hemel kun je krijgen." Immers "wie niet [in Jezus] gelooft is reeds veroordeeld" (Joh.3:18); echter "Zo lief had God de wereld dat hij Zijn enige Zoon gegeven heeft, opdat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat [dat kan dus!], maar eeuwig leven heeft." (Joh.3:16) Het eeuwige vuur is niet voor mensen





maar voor de duivelen en zijn engelen bereid. Hemel en hel zijn diep relationeel: ze zijn de uitkomst van een “ja” of “nee” tegen wat God heeft gedaan in Jezus.

### Het eindoordeel

Aan God laten we het eindoordeel over, en daarbij past ons geen speculatie, wel terughoudendheid. Gered zijn zij, indien zij in geloof en ootmoed antwoorden op datgene wat ze van God weten, door de openbaring van Zijn Geest (Luc.12:48). “God is geen boekhouder die bij het Einde der tijden de balans opmaakt en volgens de vastgestelde reglementen het oordeel administratief afhandelt.”<sup>29</sup> Hij is een levende God, vol van ontferming en bewegendheid.

Het Laatste Oordeel is gelukkig niet aan een feilbaar en beperkt mens, maar aan de zowel rechtvaardige als liefdevolle en genadevolle Opperrechter, volmaakt in heiligheid. Hij weegt voor Zijn oordeel zowel de verlichtende als belastende omstandigheden mee. Over dit eindoordeel moeten we grote terughoudendheid betrachten, want alleen God doorgrondt het diepste innerlijk van de mens. Terwijl het dodenrijk volstroomt (Jes.14:9-15), is de hel thans nog leeg. Eerst zullen het beest, de valse profeet en de duivel geworpen worden in de poel van vuur en zwavel (Op.19:20, 20:10). De hel is in eerste instantie voor de duivel en zijn handlangers (demonen) geschapen (Mat.25:41). De duivel wordt neergeworpen vanuit de hemel op de aarde

(Op.12:9), dan geworpen in de afgrond (Op.20:3) en tenslotte geworpen in de poel van vuur en zwavel. (Op.20:10). Het dodenrijk zelf zal eveneens in de poel van vuur geworpen worden (Op.20:14). “We kennen immers degene die gezegd heeft: ‘Het is aan mij om te wreken, ik zal vergelden’ en ook: ‘De Heer zal oordelen over zijn volk.’ Huiveringwekkend is het te vallen in de handen van de levende God!” (Hebr.10:30, 31).

### Consequenties

Is er geen hel? Dan is er geen noodzaak voor evangelisatie en zending. Dan zijn in ruim twintig eeuwen de talloze offers van zendelingen overbodig. Wat zonde van al die christenen die dan blijkbaar tevergeefs zelfs hun levens hebben opgeofferd in gehoorzaamheid aan de grote opdracht. Dan geloven we in de alverzoening, een tijdelijke straf ter loutering, dat uiteindelijk zal resulteren in de verzoening tussen God met alle mensen. De alverzoening is wreed, omdat in het Laatste Oordeel geen ‘rechtzetting’ plaats vindt.<sup>30</sup> Echter niet de alverzoening is het onderwerp van deze studie, maar de hel. Deze dwaalleer van de alverzoening meent zich op allerlei teksten te kunnen beroepen. Hierbij dienen we een belangrijke hermeneutische regel in acht te nemen: duidelijke teksten bepalen de uitleg van minder duidelijke teksten en niet andersom.

Is er wèl een hel, dan geeft dat een geweldige stimulans voor het versprei-

den van het evangelie in woord en daad. Door middel van de boodschap ‘Bekeert u want anders gaat u naar de hel!’ wordt niet meer gebracht, want angst is een slechte drijfveer. Angst kweekt immers wel gehoorzame christenen, maar geen liefdevolle gelovigen. De straf kan niet worden afgekocht met aflaten, noch door enigerlei vorm van boetedoening, noch goede werken, want wij kunnen immers niets toevoegen aan het verlossingswerk van Christus. Juist door iets toe te willen voegen aan Christus’ volmaakte verlossingswerk doen we er wat van af en doen we alsof dit onvoldoende zou zijn. Inderdaad: iedereen zal moeten belijden dat Jezus Heer is. Deze erkenning kan nu al *vrijwillig* over de lippen van de geredden komen, maar zal anders gedwongen beleden worden. Jezus is het Lam dat *in principe* de zonden van de wereld heeft weggenomen (Joh.1:29), maar dat wil nog niet zeggen dat dus alle mensen uiteindelijk gered worden. *In principe* gaf Jezus Zijn leven als een losprijs voor velen, zelfs voor allen. Maar niet iedereen wil het verzoenend offer van Jezus aanvaarden, is van Hem gediend. Het gericht ligt vóór ons, indien we niet geloven dat het in Christus achter ons ligt. Het besef dat er een eeuwige verlorenheid bestaat, versterkt dus alleen maar het belang van evangelisatie. De adjunct directeur van de IZB Marja Brak schreef een behartigenswaardig pleidooi: “In evangelisatie is de eeuwige verlorenheid van mensen veel minder een motief om aan



de slag te gaan dan vroeger. Niet alleen vanwege de terrein winnende gedachte dat het met iedereen wel goed komt of dat alle religies toch op het zelfde neerkomen. Ook omdat het in hedendaagse evangelisatie, waarin de nadruk op vriendschap en wederzijds respect wordt gelegd, knap lastig is om rechtuit tegen iemand te zeggen: 'Als je niet gelooft, ga je verloren.' Waar de hel een taboe wordt, verliest ook de hemel zijn glans.<sup>31</sup> Als we zelf al niet beseffen door Hem voor de poorten van de hel te zijn weggesleept, hoe zouden we dan nog gedreven worden tot zending<sup>32</sup> en evangelisatie? We verbazen ons daarom over en keren ons tegen de zendingsdrang van de aanhangers van de alverzoening met hun boodschap 'ga maar rustig slapen, het komt allemaal goed.'

Het oordeel en het hellevuur zijn geen 'leerstellingen' om vrijblijvend te beschouwen. Deze ernstige wetenschap over onze eeuwige bestemming dringt aan op actie. Voor ons komt het aan op het serieus nemen van Jezus' eigen woorden. Hij weet de weg, wijst de weg en is de weg naar zijn en onze hemelse Vader. In principe wordt iedereen 'thuis' verwacht, maar in de praktijk...



© juni 2013 drs. W.J.A. Pijnacker Hordijk

### Bijlage: Zes standpunten over de hel met enigen van hun aanhangers:<sup>33</sup>

1. Eeuwigdurende, bewuste fysieke en geestelijke kwelling  
Wie verloren gaat zal in de hel zowel lichamelijk als geestelijk tot in eeuwigheid worden gekweld.  
'Traditionalisten' / orthodoxen: Tertulianus, Augustinus, Luther, Calvijn, Jonathan Edwards, George Whitefield, John Wesley, Charles Spurgeon, D.L. Moody, H. Taylor, Donald Carson, Ajith Fernando, James Packer, David Pawson, W.H. Velema, J. van Genderen, Bram van de Beek, Johannes de Heer.
2. Eeuwigdurende bewuste, geestelijke kwelling  
Wie verloren gaat zal in de hel tot in eeuwigheid geestelijk worden gekweld, niet lichamelijk.  
Murray Harris, Anthony Hoekema.
3. Eeuwige scheiding van God  
Nadruk op de gruwelijkheid van het volledig gescheiden zijn van God, tot in eeuwigheid. Hel is meer beeldsprakig dan lichamelijke kwellingen.  
Kendall Harman, Peter Head, C.S. Lewis.
4. Voorwaardelijke onsterfelijkheid (conditionalisme)  
De menselijke ziel is niet onsterfelijk; alleen wie gerechtvaardigd wordt in Christus ontvangt onsterfelijkheid. Voor wie niet tot geloof komt is de dood het einde. De hel is niet eeuwig maar zal net als de gekwelden in de hel eens vernietigd worden.  
'Conditionalisten': Arnobius, L.J. van den Brom, Robert Brow, Edward Fudge, Clark Pinnock, Nigel Wright.
5. Annihilationisme De hel als 'verniet-

sing' (annihilatio).

Uiteindelijk vernietiging van de ongelovigen: het 'vuur' van de hel is geen eeuwigdurende marteling, maar een verderfend vuur.

'Annihilationisten': Justianus de Martelaar, Theophilus van Antiochie, Henry Constable, Edward White, Michael Green, John Stott, John Wenham, Anglicaanse Kerk<sup>34</sup>, Jehova's Getuigen en de Zevende Dag Adventisten.

6. Universalisme  
Iedereen wordt behouden en komt in de hemel, al dan niet na een tijdelijke loutering in het vagevuur of purgatorium of het uitzitten van de straf in de hel.  
'Universalisten' / vrijzinnigen: Origenes<sup>35</sup>, Karl Barth, Hans Küng, Jürgen Moltmann, (zendingsman!) Joh. Verkuyyl, (F. Schleiermacher, Karl Barth, G.C. Berkouwer, H. Berkhof, Okke Jager en majoor A.M. Bosshardt gaan ook in deze richting), Universalist Church of America, C.H. Dodd, William Barclay, John A.T. Robinson, Rob Bell, Johan ter Beek, Bart Repko, C. van Hoeven oprichter van de sterk dispensationalistische (bedelingenleer aanhangende) Eben Haezergemeente te Rotterdam.

### Literatuur

- \* Ajith Fernando, Crucial Questions about Hell (Sussex UK: Kingsway, 1991), reprinted in 1993, 190 p.; Belangrijke vragen over de hel (Apeldoorn: Novapres, 1998) 185 p.
- \* Dr. J. Hoek, Hoop op God, eschatologische verwachting (Zoetermeer: Boekencentrum, 2004), 344 p.
- \* C.S. Lewis, De grote scheiding (Zwolle: Kok, nieuwe vertaling 2002), 111 p.
- \* David Pawson, De weg naar de hel (Putten: Opwekking, 2004), 252 p.
- \* Bart Repko, Kom niet aan de hel. De eeuwige hel heeft zijn langste tijd gehad. (Aalsmeer: Exchange, 2013), 276 p.
- \* Thomas Talbott, De onweerstaanbare liefde van God (Sliedrecht: Merweboek, ?)
- \* Martine van Veelen en Cees Dekker, Hete Hangijzers, antwoorden op 17 kritische vragen aan het christelijke geloof (Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 2009), Hoofdstuk 9: Je kunt toch niet geloven in een God die onschuldige mensen straft in een hel? Geen martelende duivels maar gerechtigheid van God (Bram van de Beek) Een hoopvolle toekomst voor heel de mensheid (Johan van Arkel & Martine van Veelen).

Voor noten zie [www.stichting-promise.nl](http://www.stichting-promise.nl)

# De gevaren van Burn-out van een hulpverlener

## Inleiding

In het januari-nummer van Promise dit jaar hebben we een artikel geplaatst van Babette Rothschild over spiegelen. Daarin wordt het belang van empathisch handelen van een hulpverlener(st) besproken. Het ging vooral over de zogenaamde spiegeldoneuronen, die ons in staat stellen op een diep niveau de emoties van een cliënt te bevatten. Gevoelens en emoties kunnen 'ge-empathiseerd' worden en daardoor impliciet begrepen. Verbondenheid heeft ineens een neurologische betekenis gekregen. Naast al het goede wat empathie in een therapeutisch klimaat kan brengen, heeft het ook gevaren in zich, zeker als het gaat om hulp bij ernstige trauma's. In dit tweede artikel van Rothschild wordt beschreven, hoe empathie van hulpverleners ook kan leiden tot een 'klassieke' burn-out. (Gerard Feller)

## Ruth

Ruth (42) is onlangs begonnen aan een nieuwe baan als maatschappelijk werker, gespecialiseerd in hulp bij relatieproblemen in families. Ze is een ervaren professional, die houdt van uitdagingen in haar werk. Ze vindt het fantastisch om wanhopige mensen te helpen, en vindt het een uitdaging om huisvestings- en financiële problemen op te lossen. Maar na een paar maanden werd haar nieuwe werk een bedreiging, en werd ze zelfs bang om te gaan werken. Zelfs aan het begin van de dag voelde ze zich uitgeput en depressief. Het werd zo erg dat ze bang was dat ze moest stoppen met haar werk, en arbeidsongeschikt zou worden. Bij die gedachte werd ze wanhopig, want het werk betekende veel voor haar en ze wist niet wat ze verder kon doen. Ruth's werkgever consulteerde mij als raadgever. In een groepsgesprek wat ik had met Ruth en haar collega's onthulde Ruth dapper haar hachelijke situatie. "Hoe lang voel je je al zo?", vroeg ik haar. "Als ik me goed herinner, vooral de laatste paar weken", antwoordde ze. "Waren er buitengewoon moeilijke opdrachten die je had?" Ja, die waren er volgens Ruth, en ze vertelde over een probleem van een confidant, een angstige vrouw, die een gewelddadige man had, die haar mishandelde. Deze vrouw werd opgenomen in een vrouwenopvang-

huis en ze had zich tot Ruth gewend voor hulp. Zodra Ruth begon te spreken vertoonde ze tekenen van verhoogde stress, haar huid werd bleek en klam, en haar handen trilden. Ik vroeg haar even stil te zijn en te letten op haar lichamelijke reacties. Realiseerde ze zich hoe haar lichaam reageerde? Ze zei dat ze het koud had, transpireerde en zich labiel voelde. Toen ik vroeg wat ze voelde, begon ze te huilen. "Wat gebeurt er met me?", snikte ze. Vroeger was ik in staat om veel meer te verwerken. Ze kon de stroom van emoties niet meer stoppen. Gelukkig gebeurde dit in een kleine groep van collega's, die haar ondersteunden. Hoewel Ruth's reactie intens was, was deze niet ongebruikelijk. Spoedeisende hulp of hulp aan getraumatiseerde mensen is altijd veeleisend en het

risico dat hulpverleners plaatsvervangend getraumatiseerd raken is groot. Vaak zijn ze niet goed voorbereid om dat werk te doen. Natuurlijk adviseren we altijd begeleiding voor therapeuten en maatschappelijk werkers en moedigen we hen aan om moeilijke 'gevallen' met hun collega's te bespreken. Maar vaak wordt niet herkend dat praten alleen niet genoeg is. Er gebeurt geweldig veel ten gevolge van het trauma in het lichaam en de geest van de cliënt maar ook plaatsvervangend bij de hulpverlener. We ervaren allemaal de toenemende arousal van het autonome zenuwstelsel, de zogenaamde 'flight or fight' -reacties. Altijd is er de mogelijkheid van overdracht van gevoelens en het feit dat eigen problemen van hulpverleners tijdens gesprekken getriggerd worden. Door de somatische, lichamelijke gevolgen van plaatsvervangende trauma's zijn hulpverleners emotioneel en fysiek net zo kwetsbaar, hoewel ze misschien cognitief



## Identificatie

de zaken op orde hebben. Het voorkomen en verbeteren van een plaatsvervangende traumatisering vraagt van ons meer aandacht te besteden aan de lichamelijke sensaties en gevolgen van onze emoties.

# empathie



Op welke manier heb je gesprekken met mensen.

## Risico's van trauma's

Wanneer ik mensen zie, die lijden aan plaatsvervangende traumatisering, evalueer ik altijd met ze welke gevaren ze temaken hebben. Vaak zie ik dat de manier waarop ze de informatie verwerken die ze van hun klanten te horen krijgen, de mate waarin ze horen, voelen, zien en reageren op de trauma's van de cliënten, van invloed zijn voor de kans waarop ze zelf getraumatiseerd worden. Ten tweede bepaalt ook de wijze waarop ze zelf fysiek en verbaal communiceren of en hoe ze zelf getraumatiseerd raken. En ten derde wordt hun vatbaarheid voor plaatsvervangende traumatisering beïnvloed door persoonlijke kwesties in hun herinneringen in het verleden die aanhaken bij de trauma's van de cliënten.

Na het horen van Ruth's verhaal heb ik haar nog twee keer alleen gesproken. In de eerste sessie vroeg ik haar wat meer te vertellen over de kwestie die haar zo aangreep. Terwijl ze een gedetailleerde

beschrijving gaf van de situatie van haar cliënt, liet ik haar regelmatig stoppen door te vragen wat ze voelde, zag en wat er door haar hoofd ging. Ze kon dat uitgebreid en kleurrijk aangeven. Als zorgverlener had ze zich aangeleerd om bij ervaringen van cliënten levendige beelden op te roepen in haar hoofd. In feite leefde ze zich uitermate sterk in in de uitgebreide trauma's van haar cliënten. Dit is ook wat veel hulpverleners vaak doen, zich overmatig betrokken voelen. Dit is enerzijds nuttig maar het levert ook een aantal gevaren op. Het is een misvatting dat hulpverleners, teneinde hun cliënten goed te kunnen helpen, ook hun pijn moeten voelen. In feite is het zelfs zo dat een overmatig inlevingsvermogen ondermijnt dat ze voor de cliënten een rots in de branding zijn. Voor een traumatisch slachtoffer helpt het niet als ze zien dat een hulpverlener net zo getrig-

gerd wordt als ze zelf worden. Toen Ruth de situatie van haar cliënt besprak was ze niet de objectieve waarnemer die de gebeurtenissen op een afstand beluisterde. In plaats daarvan verplaatste ze zich in de schoenen van de cliënt en beleefde ze de gebeurtenissen zoals de cliënt die beleefde. Als een cliënt een auto ongeluk beschreef waande Ruth zich in de stoel van de bestuurder, die verwoed probeert een ongeluk te voorkomen. Als een tornado het huis van een cliënt vernietigd had, zag Ruth haar eigen huis in puin. Het is dan ook geen wonder dat ze steeds kwetsbaarder en meer vatbaar werd voor lichamelijke spanningen en gevoelens van haar confidenten. In de meeste gevallen kon ze de gevoelens van zichzelf en haar cliënten goed scheiden, maar in dit geval niet.

## Identificatie

Nadat ik een idee gekregen had hoe Ruth informatie verwerkte, keek ik ook naar de patronen van interacties met haar cliënt-





ten. “Op welke manier heb je gesprekken met mensen, hoe en waar zit je dan?”, vroeg ik. Net als veel professionals hield Ruth gesprekken met haar cliënten in hun eigen situatie maar ook op haar kantoor. Vaak plaatste zij de stoel van de cliënt dicht bij haar eigen stoel, of aan de zijkant van het bureau, zodat ze bijna letterlijk ‘de koppen bij elkaar staken’. Tijdens een gesprek had ze de neiging om zich in de richting van de cliënt voorover te buigen. Om empathie te communiceren spiegelde ze de gezichtsuitdrukkingen en gebaren van een cliënt. Als een cliënt iets vertelde met een pijnlijk of droevig gezicht dan reageerde Ruth met dezelfde gelaatsuitdrukking. Een deel van dat gedrag was bewust (ze wilde communiceren op een begripvolle en empathische wijze) maar deels was het onderhand een tweede natuur geworden, en gebeurde het net zo onbewust als ze bijvoorbeeld ademde. Tot slot vroeg ik aan Ruth erover na te denken of er iets was in de situatie van de cliënt die haar deed denken aan haar eigen verleden. Dit was een moeilijke opdracht voor haar. Ondanks het feit dat ze een uitermate empathische stijl van interactie met haar cliënten had, was ze er altijd trots op dat ze het vermogen had zaken te objectiveren en zich niet te laten meeslepen in de verhalen en belevenissen van de cliënten. Het idee dat haar persoonlijke gevoelens in haar werksituatie inbreuk zouden kunnen maken, verraste haar bijzonder. “Nee”, benadrukte ze, “ik heb nooit iets dergelijks in mijn leven meegemaakt als de cliënt die door haar man mishandeld werd”. Daarna vroeg ik opnieuw: “Is er helemaal niets in het verleden wat een link kan zijn naar de situatie van de cliënt?”. “Als het

al niet met jezelf gebeurd is, misschien iemand uit je kennissenkring?” Langzaam drong een herinnering tot Ruth door. Ze herinnerde zich dat haar nichtje van 10 jaar regelmatig geslagen werd door de man van haar moeder als hij dronken was. Ruth, die toen dezelfde leeftijd had, zag haar nichtje vaak met een blauw oog en een gespleten lip. Ruth wilde haar destijds heel graag helpen, maar ze was natuurlijk veel te jong en ze voelde zich machteloos om echte hulp te bieden. In die tijd, in het midden van de jaren zestig, waren er nog geen opvanghuizen beschikbaar voor vrouwen die geteisterd werden door huiselijk geweld. Veel wethandhavers hadden weinig zin om het op te nemen voor die groep van vrouwen. Ze werden er vaak van beschuldigd dat ze het geweld zelf uitgelokt hadden. Zoals veel vrouwen in die tijd bleef de moeder van Ruth’s nichtje bij haar man en werd nog jaren lang lichamelijk en emotioneel mishandeld tot de alcohol de man doodde. Als kind had Ruth gezworen dat zij, als ze ouder was, mensen zou helpen in hun pijn en lijden. Toch kon Ruth niet goed inschatten hoe groot de gevolgen van de emotionele impact van het trauma van haar nichtje op zichzelf nog had. Het zien van een misbruikte en mishandelde cliënt zou plotseling, zonder dat ze zich dat bewust was, een trigger tot herbeleving kunnen zijn van de situatie van haar geliefde nichtje die geslagen werd, zonder dat ze er iets aan kon doen.

### Hoe kan het anders?

De drie sleutels die Ruth’s ‘plaatsvervangende’ trauma’s veroorzaakten, zijn duidelijk. Allereerst haar manier van com-

municatie, vervolgens haar interacties met cliënten en tenslotte de wijze waarop persoonlijke trauma’s haar werk beïnvloedt. Deze drie onderwerpen zijn niet altijd bij iedere burn-out van een hulpverlener aanwezig, vaak is er altijd wel één relevant. Vervolgens is natuurlijk de vraag, hoe het anders kan. Zodra bekend is wat de bron van plaatsvervangende trauma’s bij traumadeskundigen en hulpverleners in crisissituaties en is, is het zaak recidieven te voorkomen. Om de emotionele impact van het verhaal van de cliënt te verminderen, leer ik hulpverleners hoe ze informatie moeten verwerken. Ik verzeker hen dat ze zich nog steeds sympathiek en verbonden kunnen opstellen zonder zich zelf te ‘injecteren’ met het verhaal. Begrip voor de situatie van de cliënt houdt niet in dat je alles zelf moet beleven. Soms, zoals in het geval van Ruth, kan het visualiseren van traumatische gebeurtenissen door een hulpverlener, de hulpverlener helemaal uit balans brengen. Het is voor Ruth van groot belang om rustig naar de woorden van een cliënt te luisteren, zonder zich alles levendig voor te stellen. Ik stelde voor om op verschillende manieren met haar klanten om te gaan, soms alleen maar luisteren, soms op de ‘oude’ manier communiceren. Ze kon ook proberen zich beelden van verhalen van cliënten te vormen vanuit een ander perspectief dan van zichzelf, een perspectief dat ze beter kon verwerken. Ze kan zich verbeelden meer op een afstand te kijken hoe een cliënt haar situatie ervoer, zonder die situatie echt te visualiseren als iets wat haar zelf overkomt. Ze kan die traumatische scene op afstand, of via een filmscherm of zelfs een kleine zwart-wit televisie bekijken. Elke list die helpt om meer afstand te nemen van een traumatische scene zal de emotionele impact bij de hulpverlener verminderen. Het doel voor Ruth is meer controle te hebben over de informatie die ze ontvangt en verwerkt. Ruth en ik hebben ook aan de specifieke kenmerken van haar professionele interacties gewerkt. Wat ze fysiek deed om contact te maken met de cliënt, versterkte de emotionele opwinding bij zichzelf door de visualisaties en internalisaties van het verhaal van de cliënt. Door heel dicht bij de cliënt te zitten en haar mimiek en gebaren te spiegelen, voelde Ruth wat de cliënt voelde. Het probleem is duidelijk: een wanhopige hulpverlener kan een wanhopige cliënt niet helpen. Echt hulp bieden vanuit een juiste betrokkenheid naar de cliënt kan de hulpverlener alleen doen vanuit een gevoel van rust en een zekere mate van onthechting. Als de cliënt dat niet kan, is het maar beter dat de hulpverlener het kan. Daarna hebben we een aantal praktische experimenten gedaan. Ik moedigde Ruth aan om haar lichamelijke gewaar-

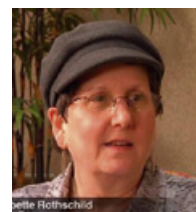
wordingen en gezichtsuitdrukkingen in de gaten te houden. Ze moest oefenen hoe je zorg kunt communiceren zonder steeds in het gevoel van de cliënt te zitten. Ze kwam tot de conclusie dat ze wat verder weg wilde zitten. Ze plaatste de stoel van de cliënt aan de andere zijde van haar bureau, niet ernaast. Het bureau was een natuurlijke barrière die haar beschermde tegen de pijnlijke gevoelens van de cliënt. Ruth moest ook opletten wanneer ze de mimiek van de cliënt spiegelde. Om zich meer bewust te zijn van haar mimiek en haar emoties in het algemeen, stelde ik voor dat ze zo nu en dan tijdelijk een 'mime-out' moest nemen. Dit om emotioneel een stapje terug te doen en zichzelf af te vragen: "Wat doe ik nu?" Op die momenten moest ze bewust iets anders doen, bijvoorbeeld haar stoel verschuiven, bewust ademen, dus even een contactverbreking met de emoties van de cliënt. Tot haar verbazing deed deze verandering geen afbreuk aan haar empathie van de cliënt en ervoer ze een mate van controle die meer behulpzaam was om de angstgevoelens van de cliënt te verminderen.

Ten slotte moest Ruth voor het eerst in haar carrière geconfronteerd worden met de slopende krachten en de verborgen impact die het misbruik van haar

nicht had als ze een cliënt met dezelfde omstandigheden tegenkwam. Persoonlijke achtergronden hebben vaak een enorm grote invloed op de keuze van een carrière. Voor professionele hulpverleners is dit een enorm voordeel want het verbindt ons diep van binnen met wat we doen. Maar als we ons psychologische verleden niet kennen of niet bewust zijn, zullen we gevoelig blijven voor de impliciete triggering vanuit het verleden die niemand ten goede komt (zie ook artikelen in Promise over de Verbal Logical Explainer, juli en oktober 2009, red.). Op haar werk moest Ruth verschil maken tussen haar cliënt en haar nicht. Het onvermogen om haar nicht destijds te helpen is nu niet relevant bij haar cliënt. Ze ontdekte dat ze de 'professionele hulpverlener' in kon schakelen en zich kon herinneren dat ze niet meer een hulpeloos kind was, maar een bevoegde, behulpzame volwassen hulpverleenster, die met behoud van haar sympathie en empathie op een goede manier 'onthecht' was. Doordat ze nu geleerd heeft dat haar werk belemmerd werd door haar verleden, kon ze overgaan tot een andere benadering van haar werk. Tegelijkertijd, terwijl ze zich bewust was van die schaduwkant van haar leven, besloot Ruth zelf hulp te zoeken bij een therapeut zodat ze in haar persoonlijk leven dieper

genezen werd. Dit zou vanzelfsprekend moeten zijn voor iemand in de positie van Ruth. De -literatuur over trauma's adviseert en informeert en stimuleert hulpverleners te zoeken naar coaching, intercollegiaal overleg, maar voor diegenen die lijden aan plaatsvervangende trauma's zijn er nauwelijks mogelijkheden. Dat is een misser! Want er zullen ongetwijfeld vele hulpverleners getriggerd worden door gebeurtenissen in het verleden, waar ze zichzelf niet altijd van bewust zijn. Ruth is niet veel anders dan de meesten van ons die met getraumatiseerde cliënten werken. De empathie spreekt ons aan. Deze empathie kan een valkuil zijn als ze volop geprojecteerd wordt op onze eigen geest, ziel en lichaam. Als we niet het vermogen hebben enige afstand te nemen, zal ons vermogen om anderen te helpen, snel eroderen. Een zekere reserve naar cliënten maakt ons niet direct harteloos of koud. Verre van dat! De beste en meest oprechte hulp kunnen we geven als we volledig onszelf kunnen zijn met een goed doordacht, empathisch en probleemoplossend vermogen.

© *Babette Rothschild* (vertaald door Gerard Feller)



**Babette Rothschild**, M.S.W., L.C.S.W., heeft een eigen praktijk in Los Angeles en geeft wereldwijd professionele trainingen. Ze is de auteur van:

- *The Body Remembers: The Psychophysiology of Trauma and Trauma Treatment* (Het lichaam herinnert het zich; de psychofysiologie van van trauma en trauma-behandeling),
- *The Body Remembers Casebook: Unifying Methods and Models in the Treatment of Trauma and PTSD* (Het lichaam herinnert het zich – werkboek; methoden en modellen voor de behandeling van trauma en PTSS), en
- *Help for the Helper: The Mind and Body of Compassion Fatigue, Vicarious Trauma, and Burnout* (Hulp voor de hulpverlener; Neurologische en lichamelijke aspecten van hulpverlenersmoeheid, secundaire traumatisering en burn-out).

Postadres: P.O. Box 241783, Los Angeles, CA 90024, USA.

E-mails aan de auteur kunnen verzonden worden aan: [babette@trauma.cc](mailto:babette@trauma.cc).

Website adres: [www.somatictraumatotherapy.com](http://www.somatictraumatotherapy.com).



# Gods bedoeling

## Objectieve theologische redenen voor subjectief psychologisch lijden

Het thema van het lijden bestrijkt een breed terrein. Daarbij moeten soms moeilijke vragen gesteld worden. Hieronder vind u een schematisch opstel dat u kan helpen om aan de hand van de Bijbel een studie te maken over lijden.

### A) Wiens schuld is het dat ik nu moet lijden?

1. Lijden is het algemene en (in-)directe gevolg van de zonde(val) van de mens (Rom. 5:12). Mensen lijden omdat ze gezondigd hebben, dat wil zeggen, dat zij één of meer van Gods geboden/beginselen hebben overtreden. Denk bijvoorbeeld aan de zonde van David en het gevolg ervan (2 Sam. 11-20 / 1 Kon. 1-2); we zien een netwerk van zonden en de gevolgen ervan.
2. Zondaren lijden als een gevolg van een bedorven karakter. Dit kan ontstaan zijn door henzelf, de familie of de cultuur waarin ze opgroeien. Bijvoorbeeld: de misdadiger aan het kruis (Lukas 23:39-43).
3. Lijden als gevolg van de gebrokenheid van de schepping (die weer een gevolg is van de zondeval); er hoeft niet per se sprake te zijn van eigen zonde.
4. Lijden dat eveneens niet een gevolg is van eigen zonden, maar het gevolg van vervolging omdat men bijv. getuigt van zijn of haar geloof in Jezus Christus. Dit lijden is de schuld van de vervolgers. De christen lijdt als een rechtvaardige.

### B) De (natuurlijke) mens wil niet graag lijden en het zelfs afwijzen

Wat zijn mogelijke redenen voor het afwijzen van lijden?

1. Afwijzen van lijden omdat men God de schuld geeft. Wat voor een God bent U, dat U deze dingen laat gebeuren? Waarom bent U zo streng voor mij? Waar was U toen dit mij overkwam? Dit kan leiden tot agressie tegenover God.
2. Afwijzen van lijden vanwege de verheerlijking van zichzelf. Waarom gebeurt dit met MIJ? Men ervaart een spanningsveld tussen zelfbestemming en Gods bedoelingen. Mogelijke gevolgen: hevige depressie, zelfhaat, creëren van een virtuele werkelijkheid.
3. Afwijzen van lijden vanwege het liefhebben van een bepaalde zonde of zondig gedrag. De verwerping van het patroon van oorzaak en gevolg door te denken: "Mijn zonden hebben geen consequenties!" Maar men wordt toch opgeschrikt vanwege de gevolgen, die onvermijdelijk zijn. Met als mogelijk gevolg: diverse psychosomatische en psychologische problemen.
4. Afwijzen van lijden vanwege de liefde tot de dood. Haat tegenover het leven kan verschillende oorzaken hebben:
  - traumatische gebeurtenissen
  - leven in een religieus systeem
  - geloven in de supermens (demonische transformatie)
  - verachten van zwakte en lijden. Mogelijke gevolgen: willen vluchten in de dood.
  - sjamanistische bijna-dood-ervaringen
  - teloorgang van de eenheid in het bestaan
  - dood van delen van de psyche
  - gedeelten van het bestaan worden ten dienste van demonen gesteld



- "ik heb de autoriteit mijn leven vrijwillig af te leggen" (anti-Johannes 10:18)

### C) Gods perspectieven met betrekking tot het lijden

We willen eerst nadenken over de vraag waarom God de weg van het lijden niet kan voorkomen. Wij hebben gezien dat lijden een gevolg is van de zonden van mensen. Door de zonde is de mens van God gescheiden en in de greep van de meedogenloze duivel gekomen. Door geloof in het offer van Jezus is de mens in beginsel verlost uit de greep van satan. Deze laat dat niet zomaar gebeuren, want hij is wetteloos en gemeen, en probeert met alle mogelijke middelen waaronder vervolging (dat o.a. dwang, gevangenschap, ellende, verdriet en pijn inhoudt) de gelovige ertoe te verleiden God los te laten of tegen God in opstand te komen. God geeft het lijden niet, maar de duivel. Als de gelovige het lijden onder ogen wil zien en wil vasthouden aan de trouw van God, dan kan hij/zij de opzet van de boze weerstaan.

- 1) Hoe kan God het lijden gebruiken?
  - a) Het lijden als gevolg van de zonde kan de mens tot inkeer brengen, waardoor nog meer zondig gedrag kan worden voorkomen. En het kan een verlangen naar verlossing bewerken en de mens ertoe bewegen om God aan te roepen om hulp. Het doel is verlossing door geloof in het evangelie. De zonde is vergeven, maar de gevolgen zijn altijd niet weggenomen. Een voorbeeld zien we in het leven van David.
  - b) De bereidheid om te lijden als gevolg van vervolging is een training in heiligheid en gehoorzaamheid (Job 2:3b; Hebr. 5:7-9).
  - c) Het hoort bij het Lichaam van Christus. Immers "allen, die in Christus Jezus godvruchtig willen leven, zullen vervolgd worden" (2 Tim.3:12). Het kan de vrucht der gerechtigheid voortbrengen. Denk in dit verband aan het principe van de graankorrel (Johannes 12:23-26); veel vrucht voortbren-

# en met lijden

gen door te sterven. De belofte om tot Zijn rust in te gaan moeten in geloof aangenomen worden (Hebr.4:1-2)

## 2) het uitzicht in het lijden

Volgens Romeinen 8:16-18 zijn er drie logische stappen:

- a) we zijn kinderen van God, en als we kinderen zijn, zijn we ook erfgenamen
- b) als we met Hem delen in het lijden, zullen we ook delen met Hem in heerlijkheid
- c) het lijden in de tegenwoordige tijd is het niet waard vergeleken te worden met de heerlijkheid, welke over ons geopenbaard zal worden.

Het is in deze gebroken wereld een gegeven dat de gelovige zal lijden. Immers *“allen, die in Christus Jezus godvruchtig willen leven, zullen vervolgd worden”* (2 Tim. 3:12:).

Het is echter ook een gegeven dat de gelovige gezegend zal worden: *“Jezus zeide: Voorwaar Ik zeg u, er is niemand die huis of broeders of zusters of moeder of vader of kinderen of akkers heeft prijsgegeven om Mij en om het evangelie, of hij ontvangt honderdvoudig terug: nu in deze tijd, huizen, broeders en zusters en moeders en kinderen en akkers, met vervolgingen, en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven”* (Markus 10:29-31).

## D) Lijden is een wezenlijk onderdeel in onze gemeenschap met de drie-enige God

*“Voorzeker, ik acht zelfs alles schade, omdat de kennis van Christus Jezus, mijn Here, dat alles te boven gaat. Om zijnentwil heb ik dit alles prijsgegeven en houd het voor vuilnis, opdat ik Christus moge winnen; en in Hem moge blijken niet een eigen gerechtigheid uit de wet te bezitten, maar de gerechtigheid door het geloof in Christus, welke uit God is, op grond van het geloof. Dit alles om Hem te kennen en de kracht zijner opstanding en de gemeenschap aan Zijn lijden, of ik, aan Zijn dood gelijkvormig wordende, zou mogen komen tot de opstanding uit de doden”* (Fil. 3:8-11).

Waarom is het zo belangrijk om te kunnen en willen lijden? Allereerst zien we aan Jezus, die in alles ons Voorbeeld is, dat

lijden tot overwinning leidt. Het uiteindelijke doel van lijden in het leven van de gelovige is de diepe, rijpe gemeenschap met Christus. *“... totdat wij alleen de eenheid des geloofs en der volle kennis van de Zoon Gods bereikt hebben, de mannelijke rijpheid, de maat van de wasdom der volheid van Christus”* (Efeziërs 4:13). In het lijden van de christen ligt de focus op de wil en de glorie van God, en niet op de mens en zijn noden.

De bereidheid van een christen om te willen lijden vanwege het geloof in Jezus bewijst (enkele dingen, namelijk):

1. de aanwezigheid van het geloof
  - In lijden wordt zichtbaar, wie onze God is. Welke God geeft je de kracht om te doorstaan, te dragen? Lijden dragen is mogelijk door Gods soevereine handelen te accepteren, ook wat betreft het lijden van het individu.
2. de kwaliteit van het geloof
  - training in volharding in het leven met God om hoop, geloof en liefde te verkrijgen (Hebr. 12:1-3)
  - training in hoop - het sterkste wapen tegen elk kwaad (Rom. 5:1-5; 1 Petr.1:6-7)
  - training in geduld - zij, die lijden, zijn een voorbeeld in het geloof (Hebr. 11:32-40)  
Geduld vanwege koppigheid en weerspanning tegenover geduld vanwege een geheiligd karakter.
3. de kracht van het geloof
  - in lijden wordt de kracht van God in ons leven openbaar
  - Rom.8:35-39 we worden gerekend als slachtschapen, maar desondanks zijn we overwinnaars, die overweldigend zullen overleven.  
Geestelijke zwakte als gevolg van zonde tegenover *“als ik zwak ben, ben ik sterk”* (2 Kor. 9-10).
4. heiliging door het geloof
  - Lijden corrigeert mijn beeld van God
  - Lijden bevrijdt van demonie
  - Lijden verhindert het zondigen
  - Lijden maakt het leven op Christus gericht.
5. de triomf van het geloof.

Denk aan de beloften van Jezus aan diegenen, die lijden (Mattheus 5:3-12):

*“Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het koninkrijk der hemelen*

*zalig die treuren, want zij zullen vertroost worden*

*zalig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven*

*zalig die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden*

*zalig de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden*

*zalig de reinen van hart, want zij zullen God zien*

*zalig de vreedstichters, want zij zullen kinderen Gods genoemd worden*

*zalig de vervolgdgen om der gerechtigheid wil, want hunner is het koninkrijk der hemelen*

*zalig zijt gij, wanneer men u smaadt en vervolgt en liegende allerlei kwaad van u spreekt om Mijnentwil.*

*Verblijdt u en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen, want alzo hebben zij de profeten voor u vervolgd.”*

*“Want het Woord des kruises is wel voor hen die verloren gaan een dwaasheid, maar voor ons, die behouden worden, is het een kracht Gods.”* (1 Kor. 1:18)



# Hulp in lijden van

In de Bijbel worden er drie rechtvaardige mannen genoemd: Job, Daniël en Noach (Ezech.14:14)

**“Broeders, neemt tot een voorbeeld van lijden en geduld de profeten, die in de naam des Heren hebben gesproken. Zie, wij prijzen hen zalig, die volhard hebben. U hebt van de volharding van Job gehoord en u hebt uit het einde, dat de Here deed volgen, gezien dat de Here rijk is aan barmhartigheid en ontferming” (Jak. 5: 10-11).**

## Les 1 God is soeverein - God is liefde

Job toont ons een blik in de hemelse gewesten en we zien hoe God de satan uitdaagt. Job 1:8 beschrijft Job als:

- vroom (rechtvaardig voor God)
- oprecht (recht in zijn omgang met mensen)
- godvrezende (juist begrip van en in relatie met God)
- wijkende van het kwaad (juiste houding tegenover het kwaad).

Doel van de beproeving: het bewijs leveren van de kwaliteit van Jobs karakter. Satan veracht Job, want volgens hem is Job alleen maar religieus: “Is het voor niets dat hij God vreest?” (1:9). God neemt de volledige verantwoordelijkheid voor Jobs onheil.: “en nog volhardt hij in zijn vroomheid, hoewel u Mij tegen hem hebt opgezet om hem, zonder oorzaak, in het verderf te storten” (2:3).

*Conclusie: Lijden heeft voor God betekenis!*

## Les 2 Vrees en geloof

“Naakt ben ik uit de schoot mijner moeder gekomen, naakt zal ik daarheen wederkeren. De Here heeft gegeven, de Here heeft genomen, de naam des Heren zij geloofd. In dit alles zondigde Job niet en schreef Gode niets ongerijmds toe” (1:21-22). “Zouden wij het goede van God aannemen en niet het kwade? (2:10:). Verstandelijk accepteert Job zijn situatie, ook al zegt hij: “Want waarvoor ik vrees, dat overvalt mij, en wat ik ducht, dat treft mij. (3:25)” Er waren aanwijzingen in zijn leven, die wezen in de richting van het lijden. Hij zocht echter persoonlijke vrede en veiligheid. Satan sloeg hem in overeenstemming met datgene wat hij vond in zijn vlees.

*Conclusie: Lijden hoort bij ons karakter, onze cultuur, onze familie, etc..*

## Les 3 Jammerklacht

Job raakt in vertwijfeling,

- hij verlangt naar de dood, heeft niet langer angst voor de vloek van welke



macht dan ook, verlangt naar de vrede van het dodenrijk (3:3,8,11-17)

- hij bekijkt zijn situatie vanuit het perspectief van de satan - God heeft hem elke uitweg ontnomen (3:23);
- pijn brengt woorden voort, die moeilijk zijn te begrijpen; “Is het uw bedoeling woorden te laken? Worden de uitingen van een wanhopige als wind geacht?” (6:2-10,26)
- hij schreeuwt om de hulp van zijn vrienden - christelijke counselors; doch de vrienden troosten niet Job, maar zichzelf (6:14). Job noemt ze kwakzalvers (13:4), jammerlijke vertroosters (16:2). De vrienden proberen volgens hun gebruik en gewoonte te troosten, maar hier is dat niet afdoende. “Ook ik zou kunnen spreken als u; waart u slechts in mijn plaats; ik zou mooie woorden tegen u aaneenrijgen; en het hoofd over u schudden; ik zou u

bemoedigen met mijn mond; en het beklag mijner lippen zou leniging geven” (16:4-5). “Ontfermt u, ontfermt u mijner, u mijner vrienden” (19:21). De vrienden van Job zijn een ernstige vermaning aan het adres van elke pastoraal werker.

“Mijn leven is verwoest, mijn dagen zijn uitgeblust, mij rest slechts het graf” (17:1).

*Conclusie: de wanhoop van een man kan niet veroordeeld worden, maar moet gedragen worden.*

## Les 4 Geloof in de verlosser en overwinning over de dood

a) Jobs aanklacht tegen God

- Ook al aanvaardt Job verstandelijk de tegenspoed van God” (2:10), toch klaagt hij: “want de pijlen des Almachtig steken in mij ... Gods ver-



# uit het boek Job



schrikkingen stellen zich in slagorde tegen mij op” (6:4).

- Job spreekt met God en het is hem toegestaan zijn wanhoop naar God te uiten (7:11-21). Dit is een zeer gevaarlijk, maar ook kritiek moment. Hier is heel veel wijsheid en moedig geloof van de counselor nodig.

*Conclusie: wanhoop (mag en) moet geuit worden.*

## b) Job bepleit zijn zaak voor God

- hij vertrouwt erop dat God hem aandacht wil schenken (23:2-6)
- Job kan God niet zien, maar vertrouwt erop dat God zijn wegen kent (23:8-10)
- hij vertrouwt op Gods goede intentie; “toetste Hij mij. Ik kwam als goud tevoorschijn” (23:10).
- Job bespeurt de vijand, die hem

wil vernietigen, maar hij vertrouwt erop dat alles naar Gods wil is (16:11-12+4:12-16).

*Conclusie: God hoort de wanhopige en geeft hem vertrouwen.*

## c) Job vertrouwt zijn voorspraak, zijn verlosser

- “Wil Hij mij doden, ik blijf op Hem hopen; ja, mijn wandel wil ik voor Hem rechtvaardigen” (13:15)
- hij weet dat God zijn pleitbezorger is en dat hij bij God kan aankloppen (16:18-21), (“maar de Geest zelf pleit voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen” (Rom.8:26).
- “Maar ik weet dat mijn Verlosser leeft en ten laatste zal Hij op de aarde optreden ... zal ik uit mijn vlees God aanschouwen” (19:25-27).

*Conclusie: Geloof houdt stand, ook als je toestand inderdaad zo miserabel blijkt te zijn.*

## Les 5 De vertroosting van God

### a) de troost van de jonge counselor Elihu (32-37)

- de vriendelijke benadering tot Job (33:4-7)
- de hoop op de middelaar en het losgeld (33:23-25)
- beschrijving van Gods rechtvaardigheid (34: 10-30)
- de zondigheid van de mensheid (34:35)
- nog meer woorden van Godswege (36:2-37:34)
- “Juist door zijn ellende redt Hij de ellendige; en door de verdrukking opent Hij hun oor; zo lokte Hij ook u uit de muil van de nood; naar wijde onbepaalde ruimte; naar uw rustige dis, die vol vette spijs was” (36:15-16)
- voorbereiding voor Gods verschijning in de storm (36:29).

*Conclusie: Onderwijs over het wezen van God en de menselijke natuur betrekken het karakter van God in onze beschouwingen over het lijden.*

### b) Gods troost voor een volwassen man - De almachtige God en het lijden

- “Gord nu als een man uw lendenen; dan wil Ik u ondervragen, opdat u Mij onderricht” (38:2-4)  
Dit verschilt van het troosten van een kind. Doel van de therapie: Gods troost ten volle is bestemd



voor de volwassen persoon.

- Waar was U? Gods grootheid (38-39) en mijn beperktheid (40:3-5) is de grootste troost
- “Zijns gelijke is er op aarde niet; een schepsel zonder vrees; op al wat hoog is, ziet hij neer; hij is de Koning over alle trotse dieren” (40: 10-41:25). God tegenover de mens; wie wil er zijn eigen helper zijn.

*Conclusie: Het doel van God is niet het herstel van het oude, maar rijpheid in het geloof.*

### c) Job heeft het begrepen

“Ik weet dat Gij alles vermoogt; en dat geen uwer plannen wordt verijdeld; Wie is het toch die het raadsbesluit ontsluit zonder verstand? Daarom: ik verkon-digde, zonder inzicht, dingen die mij te wonderbaar en die ik niet begreep. Hoor nu en ik zal spreken; ik wil U ondervragen, opdat Gij mij onderricht; Slechts van horen zeggen had ik van U vernomen; maar nu heeft mijn oog U aanschouwd; daarom herroep ik en doe boete in stof en as” (42:2-6).

*Conclusie: Het grootste voorrecht voor een mens is een glimp op te mogen vangen van de heiligheid van God.*

*Door: © Thomas Gerlach, theoloog St. Sebulon Zuflucht Marienheide, Duitsland, vertaald door Gerard Feller*

# Cursussen



## Christelijke assertiviteitstraining najaar 2013

10 maandagavonden of 10 dinsdagmiddagen Vanaf september starten er weer twee nieuwe trainingen. Maandag 16 sept-2 dec (10 avonden) en dinsdag 17 sept-3 dec. (10 middagen). Deze training waarin sociale vaardigheden, gecombineerd worden met christelijke identiteit, is uniek in zijn opzet. Hoe ga je als christen om met grenzen op je werk, in familie, met vrienden en met God? Naast emotionele intelligentie wordt veel aandacht geschonken aan conflicthantering en identiteit.

### Assertiviteit in het licht van de Bijbel

We leven in een snel veranderende wereld. Door de explosieve ontwikkeling in communicatie- en informatietechnologieën zoals internet, satellietverkeer, neurale- en kabelnetwerken en databanken, leven we in een steeds kleiner lijkende wereld, die we aanduiden met 'global village'. Ondanks de toenemende digitale communicatierevolutie, lijken 'gewone' communicatievaardigheden zoals emotioneel inlevingsvermogen, sociale vaardigheden, omgaan met grenzen, juist steeds meer af te nemen. We worden in onze cultuur 'overspoeld' met een andere geest die onze cultuur door secularisatie, individualisme en pluriformiteit transformeert naar een anti-christelijke samenleving, waarbij 'anti' vooral in de betekenis van 'in de plaats van' bedoeld wordt. Welvaart en hebzucht lijken de twee leidende waarden in de dynamiek van het westen geworden. Dit draagt bij tot zwakke banden in relaties. Hoe kunnen we in dit alles standhouden?

### Cursusinhoud

In de cursus die uitgaat van een Bijbels mensbeeld komen zaken aan de orde zoals:

- Je identiteit als Christen
- Hoe kan ik voor mezelf opkomen en wat is het verschil met "de onderste weg gaan";
- Hoe leer ik sociale vaardigheden en non verbale communicatie;
- Hoe kan ik spanningen in het samenleven met anderen onder controle krijgen en houden?;
- Hoe ga ik om met mijn gevoelens en de gevoelens van anderen?;
- Hoe leer ik op de juiste wijze als Christen te communiceren en grenzen te stellen?;
- Hoe ga ik om met agressiviteit

### Leermethodes voor deze training zijn

- De verschillende soorten rollenspelen,

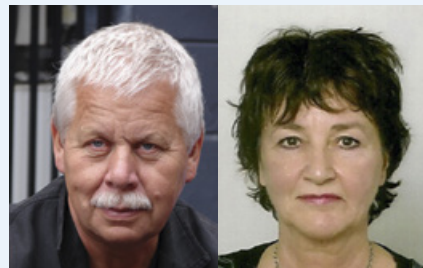
- Bijbelse voorbeelden en mogelijkheden voor oefeningen,
- Verbale en non- verbale communicatie training,
- Ontspanningstechnieken, groepsgesprekken,
- Bijbelstudies en huiswerkopdrachten.

In sommige lessen wordt gebruik gemaakt van videotraining.

Iedere les bestaat uit een theoretisch gedeelte waarin verschillende hulpmiddelen die tot een betere assertiviteit leiden besproken en beoefend worden. En na de pauze in de subgroepen worden praktische situaties geanalyseerd, besproken en beoefend. Ook komt iedere les een oefening in christelijke identiteit terug. Bij de cursus hoort een uitgebreid (153 blz) cursus-en werkboek wat in de loop der jaren aangepast is aan de ervaringen van de cursus.

### Cursusleiding

- Gerard Feller, psychosomatische fysiotherapeut en pastoraal counselor
- Coby Feller, psychosomatisch oefentherapeute



### Wanneer

Data training 2013 (maandagavonden 19.30-22.00uur):

- September: 16,23,30
- October: 7,14,28
- November: 11.18,25
- December: 2

Data training 2013 (dinsdagmiddagen 13.00- 15.30 uur):

- September 17,24
- October: 1,8,15,29
- November: 12,19,26
- December: 3

### Waar

De cursussen worden gegeven in het therapeutisch centrum Oudewater, Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater.

Voordat men op deze cursus kan inschrijven, dient er een intakegesprek plaats te vinden, waarin er wederzijds afgestemd wordt of de cursus wel voor u geschikt is. Verder wordt de motivatie getest om daadwerkelijk in de praktijk ook met deze cursus van 10 avonden/middagen te gaan werken U kunt zich Inschrijven of meer info vragen via tel. (0348) 561419 of 563359.

Stuur ons een email naar [info@pastoraat.com](mailto:info@pastoraat.com) voor meer informatie of om u op te geven voor de cursus, of bel telefoon 0348-561419 of 563359



### Kosten

De cursuskosten bedragen inclusief intake en uitgebreide cursusmap € 325 (alleen voor particulieren) te voldoen vóór aanvang van de cursus op bankrekening 35.23.13.498 tnv G.P.M. Feller te Oudewater.

Veelal vergoeden bedrijven en instellingen deze cursus.

### Cursusleiding

Gerard en Coby Feller, pastoraal counselor, fysiotherapeut, psychosomatisch oefentherapeute

### Cursuskosten

De kosten voor de cursus van 4 donderdag middag of avonden, inclusief koffie/thee en cursusboek bedragen € 130,-.

### Opgave

Het is niet mogelijk voor een of twee dinsdagen in te schrijven. Graag € 130 te voldoen op onderstaand rek.nr vóór 29 september.2013. Opgave via: info@pastoraat.com of tel 0348 567670 Bij annulering van de cursus binnen een termijn van tien dagen voor de eerste dinsdag bent u € 30 reserveringskosten verschuldigd. Na aanmelding en betaling ontvangt u een bevestiging plus routebeschrijving.

Uw betaling kunt u overmaken op bankrekening 352313498 van de Rabobank te Oudewater tnv G.P.M. Feller onder vermelding 'stress te lijf' najaar 2013

Vaak wordt deze cursus vergoed door werkgevers en soms door zorgverzekeraars.

(minimum deelnemers 7 maximum 12)

## Stress te lijf!!

Leer uw lichamelijke spanningssignalen te herkennen en paniekstoornissen te voorkomen.

een goed alternatief voor mindfulness!!! Meer dan tienduizend cursisten gingen u voor!

4 donderdagavonden of donderdagmiddagen in oktober 2013

Van 13.00uur -15.30 uur en 19.30 uur - 22.00 uur in het therapeutisch centrum op de Lange Burchwal 80 in Oudewater. Tel. (0348) 561419 of 567670. Als bijbelgetrouwe christenen wijzen we de yoga-oefeningen af. Toch vinden we in deze cursus een verantwoord Bijbels alternatief waarin we op een goede manier ook aan lichaams oefeningen ter ontspanning kunnen werken. Wat zijn de spanningssignalen, die je kunt herkennen? Hoe kun je het beste reageren op paniekgevoelens? En hoe staan deze met elkaar in verband? Zo laten we in het kort op eenvoudige wijze iets zien van de werking (fysiologie) van spieren, houding, ademhaling om de lichaams oefeningen beter te begrijpen en daardoor ook beter te kunnen oefenen. Oefeningen, zoals spierontspanningsoefeningen, adem oefeningen en houdingsoefeningen die helpen meer inzicht en controle uit te oefenen op onze lichamelijke spanningen en gezondheid. Zo kunnen we op een verantwoorde manier omgaan met 'de tempel van de geest'.

### Lesprogramma

Er zijn twee cursussen op donderdagmiddag van 13.00-15.30 en een cursus van 19.30-22.00 op dezelfde donderdag in oktober.

#### Donderdag 3 Oktober 2013

Voorstellen, Oefeningen om te bepalen of u goed lichamenlijk kunt ontspannen en kort interactief bijbels voorbeeld van omgaan met stress

#### Donderdag 10 Oktober 2013

Spierontspanning + houding en kort interactief bijbels voorbeeld van omgaan met stress

#### Donderdag 17 Oktober 2013

Adem oefeningen in relatie met spanningen en korte interactief bijbels voorbeeld van omgaan met stress

#### Donderdag 31 Oktober 2013

Interactieve studie over stress, de gevolgen en de mogelijkheden om hier op een psychosociale, en geestelijke wijze mee om te gaan.



## Pastorale Studiedag: Lichaamstaal

Deze studiedag wordt DV gehouden op 13 Oktober te Oudewater. In de christelijke hulpverlening kan vaak op een betere effectieve wijze gebruik gemaakt worden van een gedegen kennis van lichaamstaal. Dit kan als de therapeut of pastoraal werker eerder de 'microsignalen' van cliënten opmerkt en deze beter leert te observeren. Voor de cliënt is dit van belang omdat hij/zij daardoor instaat is zichzelf beter te leren kennen en bovendien handvaten krijgt voor een betere communicatie en omgaan met emoties. Op deze dag komen veel facetten van lichaamstaal aan de orde, o.a. hoe we omgaan met ruimtes, mimiek, intonatie, gebaren, houding en beweging welke implicaties dit heeft in de begeleiding en hoe we het praktisch door middel van oefeningen kunnen aanwenden. Hoe ging Jezus met lichaamstaal om? Hoe kunnen we lichaamstaal in dienst stellen van onze christelijke hulpverlening? Naast de theorie bestaat deze studiedag ook uit het praktiseren van enkele toepassingen. Dit via nonverbale oefeningen en een oefenprogramma op de computer. Het programma duurt van 10.00 uur tot 16.00. Kosten zijn incl koffie/thee en uitgebreide reader. Deze dag is bedoeld voor iedereen die werkt in hulpverlening en of pastoraat of die geïnteresseerd is zijn communicatie te verbeteren.

Info/opgave Praktijk chr. hulpverlening "Heel de mens", Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater Tel 0348-567670 of 561419 of via e-mail info@pastoraat.com Kosten: Inclusief uitgebreide reader € 47,50- Deelnemers ontvangen een certificaat van deelname.

# Hoe ga ik om met genezing? (2)

## Inleiding

In het vorige nummer van Promise (april 2013) is een begin gemaakt met het beantwoorden van de vraag: 'Hoe ga ik om met goddelijke genezing?' Daarbij is ingegaan op de diverse oorzaken van ziekte, en is gewezen op het feit dat God wil en kan genezen. Voorbeelden zijn genoemd uit het Oude en Nieuwe Testament. Er is op gewezen dat God niet alleen genezing wil van het lichaam, maar van de totale mens, dus ook herstel van geest en ziel. In de tweede aflevering wordt ingegaan op diverse mogelijke belemmeringen voor lichamelijke genezing, op Gods bewegelijkheid over onze nood, op de samenhang tussen vergeving van zonden en genezing, op onze houding in situaties van ziekte en pijn, en tenslotte nog op de vraag of we wel of niet naar de dokter zullen gaan.

## Mogelijke belemmeringen voor lichamelijke genezing

Wat kunnen mogelijke oorzaken (belemmeringen) zijn waardoor een gelovige (nog) niet geneest? Er zou hierover heel veel te zeggen zijn. In elk geval is het

van belang om onderscheid te maken tussen twee soorten belemmeringen. Enerzijds de belemmeringen, die wij nog niet begrijpen door gebrek aan inzicht in onszelf of in wetmatigheden die te maken hebben met bepaalde processen in de geestelijke wereld. Anderzijds de belemmeringen, die we bij eerlijk zelfonderzoek kunnen ontdekken, en waar we zelf wat aan kunnen doen. Daarbij zullen we nu eerst stilstaan. Ik beperk mij tot slechts 15 belemmeringen; er zijn er dus nog veel meer. Vooraf moet worden benadrukt, dat niemand zich bij het lezen van mogelijke oorzaken veroordeeld hoeft te voelen. Het gaat erom deze punten ter overdenking te gebruiken bij zelfonderzoek. En verder mogen/moeten we het aan God overgeven en aan Hem overlaten wat Hij in een concrete situatie wel of niet doet. Goddelijke genezing blijft voor ons mensen een bovennatuurlijk mysterie.

■ Gebrek aan kennis van het Woord van God. Daarin staat Wie God is en dat Hij ons liefheeft en ons wil genezen naar geest, ziel en lichaam. Door gebrek

aan kennis van de Bijbel weet men niet, dat in beginsel de duivel achter de ziekte zit. Gewezen kan worden op Hand. 10:38 ("Jezus was weldoende en genezende allen, die door de duivel overweldigd waren") en Luc. 13:16 (over de vrouw die door de satan 18 jaar gebonden was). Dit sluit onze verantwoordelijkheid uiteraard niet uit. Immers door eigen zonde of die van het voorgeslacht krijgt de duivel een opening in ons leven. Gebrek aan kennis van de Bijbel blijkt ook uit het niet toepassen van bijv. handoplegging (Marc. 16:18; Hebr. 6:2) en ziekenzalving (Jak. 5:14).

- Gebrek aan het kennen van God Zelf, dus Wie Hij is, en wat Zijn karakter is. Het is mogelijk dat iemand God wantrouwt of denkt: "God vergeet mij". Er is dan sprake van twijfel aan Gods karakter en trouw. Wij dŭrven soms niet te geloven dat God Zich aan Zijn Woord houdt, en dat we dus genezing mogen verwachten. Maar Hij is betrouwbaar, ook al blijft genezing (nog) uit. En bedenk, en dat is heel belangrijk, dat God ons nog liever wil genezen dan wijzelf het willen. We komen hier later (zie 'Gods bewegelijkheid over onze nood') nog op terug.
- Gebrek aan het tot ons laten doordringen van de waarheid en de heerlijkheid van het Woord van God, met al de beloften die God in Zijn Woord heeft gegeven. We mogen het Woord van God als een grote schat in ons opnemen. Het moet overdacht worden, het moet ons hart hebben, en het mag onze vreugde zijn (denk aan bijvoorbeeld Ps. 119:16 dat zegt: "In Uw inzettingen zal ik mij verlustigen, Uw Woord zal ik niet vergeten"). We mogen één worden met het Woord van God, net zoals Jezus het Levende Woord was. Uiteraard is kennis op zich heel belangrijk, maar uiteindelijk is niet doorslaggevend hoeveel je wéét van het Woord van God, maar hoeveel van het Woord van God ons deel, ons



# et goddelijke



eigendom, is geworden. En dat kan alleen door de Heilige Geest, waarvoor we ons open mogen stellen, en Die het Woord van God levend in ons maakt.

- Gebrek aan besef van de autoriteit van de naam van Jezus. Jezus heeft alle macht in hemel en op aarde (Matt. 28:19a). Hij is de grote Overwinnaar in de geestelijke wereld. Hij overwon elke macht van satan (Kol. 2:15), dus ook elke ziektewacht. We mogen dat gaan beseffen. Het gaat dus niet om het hanteren van de ene of andere magische formule, maar om het door de bevestiging van de Heilige Geest weten dat het waar is wat het Woord van God zegt. In vooral de bevrijdingsbediening is dat besef van zeer groot belang.
- Gebrek aan toewijding aan God. We moeten ons steeds eerlijk afvragen: “Is 2 Kron. 16:9 op mij van toepassing?” In die tekst staat: “Want de ogen van de Heer gaan over de gehele aarde, om krachtig bij te staan hen, wier hart volkomen naar Hem uitgaat”. Gaat ons hart volkomen naar God uit? Bidden en soms vasten zijn daarom belangrijk.

Maar vooral van belang is dat er een persoonlijke liefdesrelatie met de Vader en met Jezus is. Joh. 15:7 zegt: “Indien gij in Mij blijft en Mijn woorden in u blijven, vraagt wat gij maar wilt, en het zal u worden”.

- Kleingeloof, ongeloof, gebrek aan kinderlijk geloof. Het gaat hierbij om twijfel aan Gods almacht, men geloof (nog) niet dat God kan genezen. De zintuigen en het verstand staan soms in de weg. Twijfel heeft soms ook te maken met verdeelde toewijding; men vertrouwt God een beetje, en men vertrouwt de eigen ratio en de dokteren een beetje (soms vertrouwen we zelfs meer op de dokter dan op God, en belijden we eerder de woorden van de dokter dan de woorden van God). Geloof is in vertrouwen zeker weten, zonder aanschouwen (Hebr. 11:1). Die zekerheid kan men nooit krijgen door beredenering, maar door zich open te stellen voor de Heilige Geest, die deze zekerheid in ons hart zal leggen. In dit verband kunnen de volgende twee teksten genoemd worden. “En Jezus

zei tot hen: Een profeet is alleen in zijn vaderstad onder zijn verwanten en in zijn huis ongeëerd. En Hij kon daar geen enkele kracht doen; alleen genas Hij enige zieken door handoplegging. En Hij verwonderde Zich over hun ongeloof” (Marc. 6:6). En verder nog Matt. 17: 20: “Jezus zei tot Zijn discipelen toen zij een boze geest niet hadden kunnen uitdrijven: Vanwege uw kleingeloof. Want voorwaar, Ik zeg u, indien gij een geloof hebt als een mosterdzaad, zult gij tot deze berg zeggen: Verplaats u van hier daarheen en hij zal zich verplaatsen en niets zal u onmogelijk zijn”.

Er wordt wel eens gezegd, dat men nooit mag zeggen, dat iemand te weinig geloof heeft. Dit komt omdat het soms als verwijt en beschuldiging geuit werd of zo kan overkomen. En dat is uiteraard niet goed. Men kan dan beter iemand bemoedigen om zich naar méér geloof uit te strekken. Er wordt ook wel eens gezegd dat Jezus nooit zei dat iemand te weinig geloof had. Maar uit bovenstaande teksten blijkt dat



die voorstelling van zaken onjuist is. Want waarom zou u uit liefde iemand er niet op mogen wijzen, dat er bepaalde zonden of gebreken kunnen zijn, die mogen / moeten worden aangepakt? Het kernpunt is uiteraard hoe u dat zegt, namelijk zonder verwijt. Want als u iemand in de waan laat dat er bij hem of haar niet iets fout is, dan zal die ander ook niet gestimuleerd worden om zichzelf te onderzoeken.

Belangrijk om op te merken is dat het niet per se alleen de zieke zelf is die geloof in genezing moet/mag hebben. Denk aan de genezing van het oor van Malchus door Jezus in Getsemané (Joh. 18:10). Het kan dus zo zijn dat degene die bidt, geloof voor genezing heeft of de autoriteit heeft om te genezen. Ook kan het geloof van anderen een rol spelen. Denk aan de vier vrienden van de verlamde man, die hun vriend door het dak lieten zakken, vlak voor de voeten van Jezus (Marc. 2).

De oproep van de Bijbel is: Laat Gods kracht tot genezing dus niet door ongeloof tegenhouden! Geloof Gods Woord! Neem het serieus. Het gaat niet om de kracht van ons geloof, maar om het voorwerp van ons geloof. Met andere woorden: het gaat dus niet om een groot geloof, maar om geloof in een groot God. Dus geloof niet in uw eigen geloof, maar geloof in Jezus Christus. Geloof is het uzelf toevertrouwen aan Hem en God de Vader.

### Andere belemmeringen voor lichamelijke genezing

- Gebrek aan volharding (uitgezonderd situaties als bij bijv. hoge ouderdom; zie verderop). Dit hangt vaak samen met gebrek aan geloof. Als je door de Heilige Geest ervaart, dat op Gods tijd de verhooring komt, dan kun je ontspannen verwachten en volharden, en zelfs bij voorbaat al danken (Marc. 11:24). Dus niet met krampachtigheid en in eigen kracht volharden, want dat werkt alleen maar frustratie uit. Vergelijk het met de situatie van een ketel water op het gas. Dan zeggen wij toch ook niet na enkele seconden: “Het water kookt nog niet, dus ik haal de ketel maar van het gas af”. Wij weten immers zeker, dat na enkele minuten het water zal gaan koken. We gaan ook niet stampvoetend bij de ketel staan om het koken te bespoedigen, want dat helpt echt niet. Het gas moet het doen (het water aan de kook brengen), de Heilige Geest moet het doen (de genezing bewerken). “Niet door kracht noch geweld, maar door Mijn Geest! zegt de Here der heerscharen” (Zach. 4:6).

Met betrekking tot het aspect volharding kunnen we denken aan de gelijkenis van

Jezus in Luc. 18:1-8 “met het oog daarop, dat zij altijd moesten bidden en niet verslappen” (vs. 1). Een weduwe blijft met volharding aan de onrechtvaardige rechter vragen haar recht te verschaffen, en uiteindelijk zegt de rechter tegen zichzelf: “Ik zal, omdat deze weduwe het mij moeilijk maakt, haar recht verschaffen; anders komt zij mij ten slotte nog in het gezicht slaan” (vs. 5). En Jezus zegt dan: “Zal God dan Zijn uitverkorenen geen recht verschaffen, die dag en nacht tot Hem roepen, en laat Hij hen wachten? Ik zeg u, dat Hij hun spoedig recht zal verschaffen” (vs. 7 en 8a).

- Vrees (kan ook een oorzaak van ziekte zijn), bijvoorbeeld vrees voor mensen, vrees in het verkeer. Vrees is geloof in onheil, mislukking. Vrees is dus verkeerd gericht, dus negatief geloof. Oorzaak is vaak het niet ten volle met ons hart kennen van God, die Liefde is. Immers liefde drijft de vrees uit. Liefde voor en vertrouwen in God gaan niet samen met vrees.
- Vasthouden van de ziekte. Het kan zijn dat iemand de ziekte vasthoudt omdat het ergens goed uitkomt, bijvoorbeeld men krijgt aandacht, of men kan bepaalde problemen op het werk ontlopen, etc..
- Verkeerde motieven. Waarom zoekt iemand genezing? Wil hij of zij het eigen leventje van genot leiden, of leven tot eer van God? Wij moeten bedenken, dat genezing geen doel op zichzelf is maar geplaatst moet worden in het geheel van Gods plan met ons leven. Als ons motief niet goed is zal God ons niet kunnen genezen, want als Hij dat bij onzuivere motieven van onze kant wel zou doen, dan zou Hij Zijn eigen wetten overtreden. Daarom moeten wij verkeerde of onzuivere motieven belijden, en leren onze motieven met de hulp van de Heilige Geest te zuiveren. Genezing dient tot verheerlijking van God te zijn.
- Gebrek aan liefde en eenheid in de gemeente (zie 1 Kor. 11: 29 en 30: velen zijn zwak en ziekelijk). Dan is er ook geen eenparig gebed. Uit getuigenissen blijkt dat iemand pas genas nadat er in een gemeente onderlinge conflicten waren bijgelegd.
- Men zegt: “Anderen zijn niet genezen, dus ik durf mij niet uit te strekken naar genezing”. Dat is geen steekhoudend argument, want dan zou je ook kunnen zeggen: “Ik bekeer me niet, want een ander doet het ook niet”. Daar hebben wij in principe niets mee te maken. Wat gaat het u aan? (Joh. 21: 22 en 23). Het gaat om ieders persoonlijke relatie met God.
- Onbeleden zonden. Deze staan dan



nog steeds tussen God en de mens in, waardoor God niet kan zegenen. Belijd daarom uw zonden aan God en evt. aan betrouwbare mensen. Dat lezen we bijv. in Jak. 5:16. Dan kan God genezend gaan ingrijpen. In deel 1 hebben we erop gewezen dat zonden zelf de oorzaak van een ziekte kunnen zijn.

- Niet-vergevingsgezindheid. Het blokkeert de genezing. De Heilige Geest kan dan niet doorwerken naar onze geest, ziel en lichaam. God kan geen genade verlenen als we niet genadig zijn naar anderen toe (Matt. 6: 14 en 15). Want wat heeft God ons al niet vergeven? Door niet te willen vergeven wordt je uitgeleverd aan de folteraars. Denk aan het voorbeeld van de twee slaven in Matt. 18: 23 t/m 35. We kennen allemaal wel de verhalen over een genezing, die uitbleef, totdat de zieke iemand vergaf. Als we iemand vergeven, kan de Heer komen met Zijn reinigende en genezende werking.
- Wrok, bitterheid. Wij hebben dit al gezien bij de oorzaken van ziekte. Bitterheid en wrok ontstaan vaak door niet goed om te gaan met teleurstelling. Dat kan leiden tot ergernis, boosheid, wrok en bitterheid. Altijd is dus de vraag: hoe reageren wij op verkeerde dingen? Verwijt een ander nooit, ook al is die ander schuldig. Breng en laat het onrecht, de teleurstelling bij de Heer, en Hij zal rechtvaardig oordelen.

Zorg ervoor dat u God nooit iets verwijt. Wees dus ook nooit boos of bitter op God. Dat is een zeer grote weerhouder van genezing (we komen er zo nog nader op



terug). Als we wel boos of bitter op God zijn en Hem iets verwijten, dan moeten we leren inzien dat het volkomen ten onrechte is, en ons ervan bekeren en vragen om vergeving, en vragen om hulp van de Heilige Geest om ons ervan te verlossen. We mogen, we moeten God liefhebben. Dat is immers het eerste gebod. Dat weten wij allemaal, maar het gaat erom ons er steeds meer naar uit te strekken. De Heer wil ons er graag bij helpen. God heeft recht op onze liefde, net zoals wij recht hebben op Gods liefde.

Tot zover enkele geestelijke en psychische factoren die lichamelijke genezing kunnen weerhouden. Het opruimen van die belemmeringen kan worden gezien als een onderdeel van de levensheiliging, die hierna nog enkele keren wordt genoemd.

### Wat is de ernstigste ziekte?

Wat bij nader inzien opvalt, is dat de hierboven genoemde weerhouders voor lichamelijke genezing liggen in ons innerlijk! Dat betekent geen veroordeling naar mensen toe, maar een constatering van iets waarover we de Heer mogen zoeken en waaraan we onder leiding van de Heilige Geest mogen werken om er los van te komen. Dus als we spreken over genezing, dan is het van belang te bedenken, dat we niet alleen mogen genezen naar het lichaam, maar vooral ook en eerst naar geest en ziel, dus de innerlijke mens.

De vraag die wij kunnen stellen, is: Wat is eigenlijk de ernstigste ziekte? Men zou kunnen zeggen dat de ernstigste ziekte, of anders gezegd: de kern van deze ziekte

is: het niet verlangen naar God, Hem niet kennen zoals Hij werkelijk is, Hem niet volkomen toegewijd zijn en daardoor niet ten volle met Hem verbonden zijn. Dus wanneer we als het ware met de rug naar God toe leven. En juist daardoor is ons innerlijk, en ook ons lichaam ziek (geworden).

Zoals al eerder is gezegd, kunnen we vaststellen dat wij als mensen een gemis aan lichamelijke gezondheid meestal direct merken. Als we pijn hebben, of als we ons niet lekker voelen, dan roepen we graag om hulp naar de Heer, of gaan we naar een dokter. Merkwaardig is dat we het niet verlangen of te weinig verlangen naar God vaak niet of nauwelijks beseffen. Sommige mensen, zoals bijv. atheïsten denken zelfs dat ze God helemaal *niet* nodig hebben. We kunnen het duidelijk maken door het vergelijken met de situatie van een ziek kind, dat geen trek in eten heeft, dus niet naar eten verlangt. Als dat kind niet eet, gaat het uiteindelijk dood. Zo zijn heel veel mensen innerlijk ziek omdat ze niet naar God verlangen, en dat is een ziekte die uiteindelijk leidt tot de eeuwige dood. En van de realiteit en de ernst ervan heeft men vaak ook geen besef. Je zou dat gebrek aan besef kunnen vergelijken met het niet (meer) werken van een waarschuwingssignalering. Een voorbeeld. Door verlamming van bepaalde zenuwen heeft iemand op een bepaalde plek in het lichaam geen pijngevoel meer, en daardoor wordt die mens niet meer gewaarschuwd tegen gevaar, bijvoorbeeld een hete kachel. Als die persoon die kachel aanraakt, zal hij of zij niets voelen, maar de hand is wel verbrand. Denk aan bijv. lepra-patiënten. Zo worden veel mensen, mede door de dwaling van de alverzoeningsleer, in geestelijke zin niet meer gewaarschuwd voor het gevaar van de hel, en beseft men ook niet de noodzaak om door geloof in het bloed van Jezus verlost te worden.

Het niet verlangen naar God, het niet zoeken van God met heel ons hart is in wezen een ziekte van de geest! Als onze geest dáárvan geneest, volgt uiteindelijk de genezing van de ziel en het lichaam als het ware 'vanzelf', uiteraard op Gods tijd. Want de lichamelijke kwaal als zodanig is niet het wezenlijke probleem, ook al kan een ziekte een groot probleem voor de zieke zijn. De allergrootste genezing betreft de genezing van ons zondige, gebroken hart. En de genezing van dat hart, dat innerlijk, gaat beginnen als we ons (opnieuw) bekeren en ons laten reinigen door het bloed van Jezus en naar God en Zijn Woord gaan verlangen. We mogen stappen uit de gevangenis van zelfgerichtheid en stappen in de relatie met God

waarin Hij het belangrijkste is. God wil ons daarbij helpen.

### Gods bewogenheid over onze nood

Wij zullen nog even terugkomen op het motief om te genezen, maar nu wat dieper. Wat is ons motief om te genezen? Een mens wil uiteraard van zijn ziekte af en gezond worden (en dat wil God ook). Maar God wil vooral, dat wij genezen van elke zelfgerichtheid (dat is het alleen voor onszelf leven), en Hij wil dat wij willen genezen (naar zowel geest, ziel als lichaam), mede *omdat God Zelf* huilt om *onze* pijn en *ons* verdriet. Wij mogen leren te willen genezen om God te verlossen van *Zijn* pijn en verdriet over *onze* pijn en verdriet. Ons besef van Gods bewogen Vaderhart is heel belangrijk. Dat gaat heel diep. Het is een werk van de Heilige Geest om Gods bewogenheid over *onze* nood tot ons te laten doordringen. We mogen bedenken dat God zo graag wil dat wij genezen! Als we dat gaan beseffen, dan werkt dat al genezend!

Als we dit op ons laten inwerken, dan kunnen we begrijpen waarom wrok en bitterheid naar God toe een van de grootste hindernissen voor genezing is! We kennen allemaal wel de neiging om God soms te verwijten met woorden als: "Waarom geneest U mij niet, waarom laat U dit toe?", enz.. Maar hoe kunnen we bitter zijn tegenover God, die *zó* bewogen is met onze nood en ziekte? God wil immers niet dat wij ziek zijn (ook al kan Hij het soms nog laten voortduren voor een bepaald hoger doel. Denk aan bijv. Joni **Eareckson Tada** en Nick Vujicic). Hij kan het lijden op zich niet aanzien, want Hij houdt van ons. Hij is *méer* begaan met onze nood dan wijzelf dat (kunnen) zijn! Heb God daarom lief, in plaats van Hem soms te beschuldigen! Laat u genezen door Hem te kennen en Zijn liefde! Zoek dus bovenal de Geneesheer!

Het voorgaande kunnen we samenvatten in enkele hoofdpunten over genezing.

1. God wil onze genezing naar geest, ziel en lichaam. De Bijbel is daar volstrekt duidelijk over. Hij wil voor ons het goede, welgevallige en volkomene (Rom. 12: 2b).
2. God *kán* genezen. Hij is bij machte te doen wat Hij wil, maar heeft ervoor gekozen dat wij geloof hechten aan Zijn Woord, en ernaar handelen! Geloof en gehoorzaamheid zijn dus noodzakelijk. Genezing is een teken van de aanwezigheid en de kracht van Gods Koninkrijk. We moeten goddelijke genezing altijd goed onderscheiden van zgn. genezing door alternatieve genezers zoals magnetiseurs, mediums en 'reiki-masters' die werken met krachten

- vanuit het rijk van de duisternis. In deel 1 hebben we daarvoor al gewaarschuwd.
3. Zonde staat Gods genezende kracht in de weg. Daarom moeten wij onze zonden belijden en om vergeving vragen, en ons ervan bekeren.
  4. Wij moeten, mogen God van harte zoeken. Het gaat vooral om het kennen van God Zelf.
  5. Wij moeten genezing niet opeisen, maar onszelf met al onze noden zoals ziekte aan God toevertrouwen, en werken aan een persoonlijke relatie met God en Jezus zodat we de stem van de Goede Herder kunnen verstaan.

### Samenhang tussen vergeving van zonden en genezing

Wij zullen nu nader ingaan op de relatie tussen vergeving van zonden en genezing, en nagaan welke geestelijke opstelling (instelling) wij mogen hebben in geval wij onszelf onderzocht hebben en er nog steeds geen genezing doorbreekt. Genezing van geest, ziel en lichaam gaat samen met de verlossing van zonde, die Jezus heeft gebracht. Jezus heeft immers zowel onze zonden als onze ziekten gedragen. Dat betekent niet, zoals sommigen wel denken, dat Jezus aan allerlei ziekten op het kruis geleden heeft. Nee, het betekent dat Hij door Zijn offer de zonde (die scheiding bracht tussen God en ons, en die de oorzaak werd van narigheid en ziekte) heeft weggenomen. Het verband tussen zonde en ziekte, en tussen vergeving van zonden en genezing zien we in diverse teksten, zoals:

- Jes. 53:5: “Om onze overtredingen werd Hij doorboord, om onze ongerechtigheden verbrijzeld; de straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden” (zie ook 1 Petr. 2: 24b),
- Jes. 33:24: “Geen inwoner zal zeggen: Ik ben ziek; het volk dat daar woont, zal vergeving van ongerechtigheid kennen”,
- Ps. 103:3: “Die al uw ongerechtigheden vergeeft en al uw krankheden geneest”.
- Marc. 2:17: “Zij, die gezond zijn, hebben geen geneesheer nodig, maar zij, die ziek zijn. Jezus is niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars”.

Jezus is onze Verlosser. Waarvan heeft Hij ons verlost? Afgezien nog van het feit, dat Jezus ons heeft verlost van de vloek der wet (Gal. 3:10-13) heeft Hij ons verlost van zondesschuld (a), en van daaruit van zondemachten (b), en van ziekte (c).

- a. Verlossing van zondesschuld. Iemand wordt verlost van zonden (Openb. 1:5), van zondesschuld, door belijdenis



van zonden, door bekering en persoonlijk geloof in het verzoenend lijden en sterven van de Here Jezus Christus aan het kruis van Golgotha. Die verlossing van zondesschuld is de basis voor herstel en genezing (zowel naar geest, ziel als lichaam) van de in zonde gevallen mens! Dit is heel belangrijk, omdat dan de zonde als oorzaak, de wortel van de innerlijke en lichamelijke ziekte kan worden weggenomen. De zonde is als de oorzaak namelijk erger dan de ziekte, die het gevolg ervan is.

- b. Verlossing van zondemachten. Dit vindt plaats door in afhankelijkheid, gehoorzaamheid en toewijding naar Gods wil te leven, zodat de Heilige Geest, die wij als gerechtvaardigde mensen hebben mogen ontvangen, steeds meer de ruimte in ons innerlijk krijgt. Dat is het proces van geestelijke groei en heiliging door de Heilige Geest.
- c. Verlossing van ziekte(machten). Zodra de oorzaak van de ziekte is weggenomen, kan in beginsel het ziekteproces tot staan worden gebracht, en kan

ook genezing volgen. Als wij ons in gehoorzaamheid laten leiden door de Heilige Geest (de Geest van heiliging en genezing), en ons leven stap voor stap verder geheiligd wordt en meer vervuld wordt met de Heilige Geest, dan zal ook steeds meer de genezende kracht van God(s Koninkrijk) in ons innerlijk en ook in ons lichaam, dat een tempel van de Heilige Geest mag zijn, gaan doorwerken. En dan zal er vroeger of later genezing komen, zowel van bijvoorbeeld trauma's als van lichamelijke ziekten. Immers genezing is een onderdeel van de totale verlossing! (Opmerkelijk is dat de begrippen verlossing, heiliging en genezing in sommige talen hetzelfde grondwoord hebben, bijvoorbeeld in het Duits: Heil, Heiligung en Heilung)

De vraag kan worden gesteld: “Als die samenhang er nu is tussen vergeving en genezing, waarom geloven we vergeving gemakkelijker dan genezing?” Dat komt allereerst omdat vergeving niet door direct waarneembare feiten weersproken kan



worden en genezing wel. Iemand heeft eens gezegd: "Als we zo zouden reageren op ziekte als we reageren op zonde, dan zou er minder ziekte zijn". Als Jezus onze zonden gedragen heeft, dan heeft Hij ook de ziekte gedragen, want door verlossing van de zondeschuld heeft de duivel immers geen recht meer om ons aan te klagen en ziek te maken. Ziekte is dan in beginsel wetteloos, en mogen we het als een vijand bestrijden! En de tweede reden is, en dat is heel wezenlijk, dat genezing heiliging en toewijding vraagt. Vergeving is immers het begin van de relatie met God, genezing is (veelal) het eindresultaat van het proces van innerlijk herstel. Dat eindresultaat zullen we nog niet altijd ten volle in dit aardse leven ervaren, maar wel in de eeuwige heerlijkheid.

### Welke houding in situatie van ziekte en pijn?

Soms blijft goddelijke genezing van het lichaam uit, ook al hebben we ons innerlijk zo goed mogelijk 'onderzocht', en kan men zich gaan afvragen waarom men nog steeds niet genezen is nadat er (weer) voor genezing gebeden is, en de zieke met olie is gezalfd.

Het kan zijn dat iemand nog niet voldoende inzicht heeft in zichzelf of in de eigen situatie, omdat iemand nog niet klaar is met het opruimen van de belemmeringen, die eerder zijn genoemd. Dat opruimen van bepaalde belemmeringen kan uiteraard enige tijd duren.

Het is ook mogelijk, dat er nog bepaalde bolwerken van denken of gebondenheid in een leven aanwezig zijn, die te maken hebben met zonden uit het voorgeslacht, zoals generatievloeken (bijv. bepaalde, veel voorkomende, ziekten in een geslacht). Het gaat daarbij om in het verleden ontstane patronen en bolwerken van ongerechtigheid (gebrokenheid in de schepping en in de maatschappij) die niet zomaar verwijderd kunnen worden. En uiteraard moeten we ook bedenken, dat wij steeds in geloof, liefde en volheid van de Heilige Geest mogen groeien door een intieme liefdevolle gemeenschap met God de Vader, en Zijn Zoon Jezus.

Ook kan er in een bepaalde plaatselijke gemeente nog onvoldoende liefde en bewogenheid zijn voor zieke medebroeders en -zusters, en/of is er nog sprake van bijvoorbeeld verdeeldheid en jaloezie, waardoor er gebrek aan gebed is om in geloof voor zieken te bidden. In dit verband kan worden gewezen op Jes. 58: 6 t/m 12. Ook kan het te maken hebben met tegenstand van de boze. We hebben immers nog niet altijd zicht op bepaalde processen in de geestelijke wereld.

Maar wat de oorzaak ook is, van het grootste belang is onze houding in

situaties van ziekte en lijden. Daar gaan we hieronder nader op in. Omgaan met ziekte, en het verlangen en zoeken naar goddelijke genezing is altijd een geestelijke strijd. Twee kanttekeningen daarbij. Enerzijds mogen we genezing nooit van God afdwingen, en is dat ook niet nodig als we bedenken dat God ook onze totale genezing wil, dus zowel van ons innerlijk als van ons lichaam. Anderzijds mogen we tegenover de duivel weten dat we er recht op hebben. Jezus heeft immers alles volbracht. Doordat onze zonden zijn vergeven door het verzoenend offer van Jezus, heeft de duivel geen recht meer om ons ziek te houden.

1. Als algemeen punt geldt uiteraard, dat het voor ons belangrijk is om in verbondenheid met de Heer te leven (zie Joh. 15 over de wijnstok en de ranken), en naar Hem te verlangen, want dan zullen we Zijn stem en Zijn aanwijzingen het best kunnen verstaan. Bekend is dat mensen zich tijdens hun ziekbed heel dichtbij God gevoeld hebben omdat ze Hem ook zochten. En God laat Zich dan vinden en zal Zijn troost en kracht geven. Uit getuigenissen is bekend, dat zo'n periode zelfs een van de mooiste tijden in een leven kan zijn, niet vanwege de ziekte, maar omdat God zo dichtbij was.
2. Ook al zijn wij ziek, wij mogen steeds de rijkdom beseffen, dat wij een kind van God zijn door geloof in het offer van Jezus Christus. Wij hoeven ons niet minderwaardig of waardeloos te voelen omdat we door de ziekte niet kunnen werken of mensen niet kunnen helpen. We zijn waardevol, niet om wat we doen, maar om wie we zijn. Wij mogen geloven dat God als onze hemelse Vader van ons houdt, ook als wij ziek zijn. In geval van zonde moeten we dat uiteraard belijden en om vergeving vragen.

Wij moeten een ziekte niet alleen zien als een ramp of iets dergelijks, maar als iets dat ons kan uitdagen om God meer van harte te gaan zoeken, net zoals problemen iemand tot God kunnen doen roepen. We ervaren dan onze eigen onmacht in die situatie, en beseffen onze afhankelijkheid van God. In tijden van ziekte is het mogelijk om God meer te zoeken dan men anders gedaan zou hebben. En dat zoeken van God kan ertoe leiden dat er meer levensheiliging plaatsvindt. Een bekende Engelse prediker zei eens: "Ziekte is voor Gods heiligen vaak meer van nut geweest dan gezondheid". Een ander zei het als volgt: "Soms word je niet genezen van je ziekte maar door je ziekte". Daarmee bedoelde hij de

genezing van innerlijke problemen. Het goed leren omgaan met ziekte en het onvolkomene kan ook karaktervormend werken. Bovendien kunnen we meer begrip gaan krijgen voor de nod van anderen. Zelfs kan God een ziekte of handicap (denk weer aan Joni en Nick) gebruiken voor het troosten en bemoedigen van andere mensen. Bovendien kan de wijze waarop iemand met ziekte omgaat tot verheerlijking van God zijn, omdat ermee wordt aangetoond dat een intieme relatie met God nog meer blijdschap en vrede kan geven dan de lichamelijke gezondheid als zodanig.

3. Toch mogen wij steeds naar genezing blijven verlangen en ons actief ernaar uitstrekken. Wij moeten er wel voor oppassen, dat het vragen om genezing geen klagen wordt, bijvoorbeeld: "Waarom laat u dit toe?", etc.. Beter is te zeggen: "Dank u Heer voor Wie U bent, dat U bij mij bent, dat U mijn situatie kent, en dat U mij niet zult vergeten en niet zult verlaten, en dat U mijn Geneesheer wilt zijn". Daarin mag u rusten. Daarom is het belangrijk om ons ondanks de moeilijke situatie in Hem te kunnen verblijden in de wetenschap dat we uiteindelijk van alle kwaad, ellende, ziekte en pijn verlost zullen zijn, en eeuwige blijdschap zullen beleven. Denk bijvoorbeeld aan de tekst: "Verblijd u in de Heer te allen tijde" (Fil. 4:4) en "Een blijmoedig hart bevordert de genezing" (Spreuken 17:22). Uiteraard kan het een hele strijd zijn om deze teksten vast te houden en toe te passen. Een goede hartgesteldheid is de sleutel bij het zoeken naar genezing. Ook dankbaarheid en aanbidding bevorderen de genezing.
4. Bij ziekte mogen we steeds geloven dat genezing door de kracht van de Heilige Geest mogelijk is. Dat mag op een ontspannen wijze in overgave aan de Heer gebeuren, in de wetenschap dat God alles in handen heeft. We hoeven niet passief te berusten in een situatie. We mogen dus in het geloof blijven volharden. Volharding laat zien dat we God serieus nemen. Verwacht veel van God! Hoofdzaak is echter de vrede met God, het je geborgen weten in God. Het is de vrede Gods, de vrede met God, die alle verstand, en alle angst en pijn te boven gaat. Zoek vooral de Geneesheer, en niet zozeer de genezing. Het kennen van God(s wezen) is ware innerlijke genezing. Genezing ontstaat door te leven in de tegenwoordigheid van God. We mogen ons afvragen: Wat legt God op ons hart, en waarvoor hebben we een overtuiging om vrijmoedig voor te bidden? We mogen er dan op vertrouwen dat God al bezig is ons





- gebed om genezing te verhoren, ook al zien we nog niet altijd direct resultaat.
5. Het kan het zijn dat een zieke terneer-geslagen is door een uitspraak van een dokter. Belangrijk is het om een klimaat van geloof te zoeken, ofwel door persoonlijk gebed of door gebed in de eigen gemeente of door het bezoeken van een speciale samenkomst van een bedienaar in de gaven van genezingen. Jezus stuurde in bepaalde situaties ongelovigen weg (bijvoorbeeld Matt. 9:23-26). En Hij zei tegen de blinde man uit Betsaida, dat hij zelfs het dorp niet in moest gaan (Marc. 8: 22-26), want dan zou hij zijn genezing door het ongeloof aldaar kunnen verliezen. Praat niet met ongelovigen over geloofsgenezing, ook niet met uw (wat betreft geloofsgenezing) ongelovige familie (ook al gaan ze naar de kerk). Dat is zeer ondermijnend voor het geloof.
  6. Wees ook dankbaar (en dus niet boos of wanhopig) als genezing nog uitblijft. Wij kunnen beter God zoeken met ons hele hart en Hem vinden (en dus innerlijk genezen worden, maar nog niet lichamenlijk genezen zijn/worden), dan wel lichamenlijk genezen zijn en Hem niet gevonden hebben. Gods tegenwoordigheid is belangrijker dan de genezing zelf. De ware genezing is de bekering en heiliging, en een verlangen naar en liefhebben van God. Genezing op aarde is immers altijd tijdelijk, omdat we allen eens zullen sterven door een of ander lichamenlijk gebrek, maar Gods liefde duurt tot in eeuwigheid. Overigens wordt hiermee niet gezegd, dat lichamenlijke genezing niet belangrijk zou zijn.
  7. Bedacht moet worden, dat genezing op zich geen doel op zich behoort te zijn. De vraag is ook waarom iemand

- wil genezen, en wat hij of zij met zijn genezing gaat doen? Wil iemand voor zichzelf leven of (het Koninkrijk van) God dienen? Laat Gods wil en Zijn Koninkrijk onze eerste prioriteit zijn.
8. Als er daadwerkelijk genezing plaatsvindt, wees dan dankbaar. Geef God de eer! Getuig ervan! Blijf uzelf aan Hem toewijden. Door gebrek aan dankbaarheid en toewijding, en door te verkeren in een omgeving van ongeloof, zouden we de ontvangen genezing weer kunnen kwijtraken.
  9. Overigens moet bedacht worden, dat niet iedereen geneest. Denk aan hoogbejaarden. Voor hen kan het soms beter zijn om niet voor genezing te bidden, maar te bidden om innerlijke vrede en om vertroosting en kracht om geliefden en het aardse leven los te kunnen laten.

Belangrijk is het volgende om te bedenken: a. God kent de situatie (dat is op zich al vertroostend en rustgevend); en niets (dus ook ziekte niet) loopt Hem uit de hand, en kan ons scheiden van Zijn liefde; b. Hij wil ons naar geest, ziel en lichaam genezen, want Hij houdt van ons en is bewogen met onze nood; c. Hij weet de oplossing, Hij heeft de situatie in handen, en heeft de macht om op Zijn tijd in te grijpen.

We hebben gesproken over onze houding in ziekte, die een gevolg kan zijn van zonde of van de gebrokenheid van de schepping. We moeten dit niet verwarren met lijden door vervolging vanwege het feit dat iemand Jezus volgt. Als we zonde belijden kunnen we van ziekte genezen, maar we kunnen niet aan vervolging ontkomen, want ieder die Godvruchtig wil leven, zal vervolgd worden (2 Tim. 3:12).

## Wel of niet naar een dokter gaan?

Een hele praktische vraag, waar ieder wel eens mee te maken heeft of krijgt, is: mag je wel of niet naar een dokter gaan en wel of niet medicijnen gebruiken? Wat kan men op grond van de Bijbel daarover zeggen?

De Bijbel verbiedt het niet om naar een dokter te gaan voor een diagnose of voor een bepaalde behandeling, bijvoorbeeld het zetten van een gebroken been, het trekken van een kies of het laten uitvoeren van een bepaalde operatie. Denk ook aan het gebruik van bijvoorbeeld een bril. Immers dokters en medicijnen mag men zien als een middel in Gods hand, en men mag bidden dat God de medische behandelwijze, al of niet met gebruik van medicijnen, zegent. Bedenk dat Lucas arts was en dat daarover in de Bijbel geen kwaad woord wordt gezegd. Uiteraard zijn occulte, alternatieve geneeswijzen zoals magnetisme, acupunctuur, iriscopie, of reiki voor christenen absoluut niet acceptabel, want die gaan niet uit van een bijbelse visie op de werkelijkheid, en werken met krachten vanuit het rijk der duisternis. Daarom moet met grote nadruk tegen occulte geneeswijzen worden gewaarschuwd, ook al treedt wel schijnbaar genezing op, maar geestelijk komt men daardoor (nog verder) in de duisternis.

Ook al mogen we bij het zoeken naar genezing de natuurlijke weg bewandelen, we moeten er wèl voor oppassen, dat we niet méér vertrouwen stellen op de dokter, die veelal alleen het lichaam ziet, dan op de Heer, die de *gehele* mens ziet. Immers we leven in een geseculariseerde wereld, waar men het aardse leven en het lichamenlijke en de natuurlijke geneeswijzen vaak overaccentueert. Ook al kan de medische wetenschap (met de medicijnen) in zekere zin een zegen voor de mens zijn (en dat ondanks de vele medische missers), het gevaar bestaat dat we in de verleiding kunnen komen om te denken dat we God niet meer nodig hebben, en we daardoor meer onafhankelijk worden van God en van wat Hij op boven-natuurlijke wijze wil doen, en waarvoor Hij geloof van ons vraagt. In dit verband kan worden gewezen op het verhaal van koning Asa in 2 Kron. 16:12 waar staat: "In het negenendertigste jaar van zijn regering werd Asa ziek aan zijn voeten en zijn ziekte werd hoogst ernstig. Doch zelfs in zijn ziekte zocht Asa geen hulp bij de Here, maar bij de heelmeeesters". Hieruit blijkt een afkeuring van het gedrag van Asa.

In verband met de vraag of en wanneer je wel of niet naar een dokter zal gaan zijn aan de hand van enkele vragen de

## Schema: Verschillen tussen de natuurlijke weg en de geloofsweg

	Natuurlijke weg	Geloofsweg
1. Welke gerichtheid?	Aandacht vooral gericht op lichaam	Aandacht vooral gericht op God en Jezus
2. Welke middelen worden gebruikt?	Het gaat om middelen (bijv. medicijnen) uit de stoffelijke wereld. Op zich uiteraard niet verkeerd, want de Bijbel noemt ook olie en wijn (Luc. 10:34; 1 Tim. 5:23)	Het gaat om genezing door bovennatuurlijke, goddelijke kracht. Bedenk: God gaf niet alleen geneesmiddelen, maar Zijn Zoon! (Men zou kunnen zeggen: Jezus is niet alleen Geneesheer, maar ook het beste 'Geneesmiddel')
3. Leer je God kennen?	Het richt de mens niet op God, en men leert God niet kennen	Men leert God wèl beter kennen
4. Vraagt het geloof in God?	Vraagt geen geloof in God; iedereen, dus gelovig of niet, kan die weg gaan	Vraagt geloof, vertrouwen, besef van afhankelijkheid aan God, toewijding en volharding (niet fanatiek, maar serieus blijven nemen van Gods beloften)
5. Vraagt het levensheiliging?	Vraagt geen levensheiliging, hooguit een ander levenspatroon, bijv. meer bewegen en stoppen met roken	Vraagt wel levensheiliging door belijden en nalaten van zonden
6. Welke genezing vindt er plaats?	Veelal alleen genezing van het lichaam (maar ook voor de psyché zijn er medicijnen)	Genezing van zowel geest, ziel als lichaam. "Als God geneest, gebeurt er meer"
7. Wie krijgt de eer?	De dokter krijgt de eer	God en Jezus krijgen alle eer

verschillen qua gevolgen tussen de keuze voor het gebruik van geneesmiddelen of doctoren enerzijds, en het volgen van de weg van het geloof anderzijds in het onderstaande schema naast elkaar gezet. Het geeft uiteraard alleen accentverschillen aan en het kan helpen bij het overdenken van de genoemde vraag. Met het schema wordt niet bedoeld te zeggen, dat men òf het een òf het ander moet kiezen, want soms kan er sprake zijn van een combinatie van de twee wegen, bijvoorbeeld bidden om wijsheid voor de dokters, die behandelen. We moeten er aan de ene kant voor oppassen om niet te snel naar een dokter te gaan zonder eraan te denken om te bidden voor een ingrijpen van de Heer, of aan de andere kant ervoor oppassen dat we helemaal niet naar een dokter gaan en wij met schijnvrome argumenten een geloofsgenezing van de Heer willen 'afdwingen'. Het belangrijkste is dat we per situatie alles aan de Heer voorleggen en het met Hem in gebed bespreken. En dus is het van belang dat we leren luisteren naar Gods stem, vooral in situaties waarbij iemand voor de beslissing staat al of niet een zware operatie te laten uitvoeren, bijvoorbeeld het weghalen van een kwaadaardig gezwel, of voor de vraag of wel of niet bestraling of chemotherapie moet plaatsvinden. Of durft men, ziende op Jezus, in geloof een wonder te verwachten? Het gaat dan om zeer grote dilemma's waarmee men dan geconfronteerd wordt.

### Enkele opmerkingen

Bij het denken over goddelijke genezing komen we altijd in een bepaald spanningsveld. Aan de ene kant is er de oproep om te geloven in het voor òns onmogelijke,

maar wat de Heer wèl kan doen, en wat bevestigd wordt door wonderbaarlijke genezingen. Aan de andere kant zien we voorbeelden (ook in de Bijbel, zie o.a. 2 Tim. 4:20) waarbij mensen niet of nog niet genezen zijn.

We kunnen twee fouten maken. De ene fout is om met een totaal verkeerde visie op Gods Woord en Zijn bedoeling met ons als Zijn kinderen het geloof in goddelijke genezing volledig af te schrijven, en in de ziekte te berusten. De andere fout is heel krampachtig, dwangmatig en fanatiek te geloven (vaak in eigen kracht) in genezing, of de genezing te *claimen* als iets waar je recht op hebt. Dat leidt altijd tot teleurstelling en frustratie. Het kan zelfs gebeuren dat sommige ernstig zieke patiënten weigeren na te denken over hun begrafenis, omdat dit een teken van ongelof zou zijn, waardoor hun genezing onbereikbaar zou worden. Dit tot verdriet en boosheid van de nabestaanden omdat zij wellicht daardoor niet of onvoldoende afscheid van hun geliefde hebben kunnen nemen. Ook moet men niet zoeken naar een snelle en gemakkelijke uitweg uit de problemen. Men wil dan de soms pijnlijke weg van heiliging door de Heilige Geest uit de weg gaan. Aan wonderbaarlijke genezingen gaat soms een lange geloofstrijd vooraf, waarbij iemand leert de onderste weg te gaan, waarbij familierelaties moeten worden hersteld, etc..

Het gaat erom om in relatie met God en onder leiding van de Heilige Geest te zoeken naar Gods wil voor ons leven, en dat op Gods tijd. Daarbij moet het zoeken van Gods aanwezigheid belangrijker zijn dan het zoeken van de genezing zelf. Juist

als wij ons volkomen afhankelijk van God opstellen en Hem (leren) vertrouwen, dan zullen we ervaren, dat Hij ons draagt en Zijn kracht door ons heen gaat stromen.

Er is heel veel aan de orde gekomen. Wij kunnen het met ons verstand niet zomaar bevatten. Het gaat bovendien om een complex en gevoelig, maar ook mooi onderwerp. Maar we mogen vragen of de Heilige Geest de na-prediker wil zijn, zodat het stukje bij beetje in ons hart kan doordringen. We mogen bedenken dat onze hemelse Vader zoveel van ons houdt, dat Hij ons wil genezen naar zowel geest, ziel als lichaam. Het is een grote rijkdom om dat te weten. Wij mogen, net zoals Jezus deed, laten zien Wie onze God is, Die zegt: "Want Ik weet, welke gedachten Ik over u koester, gedachten van vrede en niet van onheil, om u een hoopvolle toekomst te geven. Dan zult gij Mij aanroepen en heengaan en tot Mij bidden, en Ik zal naar u horen; dan zult gij Mij zoeken en vinden, wanneer gij naar Mij vraagt met uw ganse hart. Dan zal Ik Mij door u laten vinden en in uw lot een keer brengen" (Jer. 29: 11 t/m 14a). En heel bemoedigend is wat Paulus in Rom. 8:32 schrijft: "Hoe zal Hij, die zelfs Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, ons met Hem ook niet alle dingen schenken?"



© Drs Piet Guyt

In het volgende nummer van Promise hopen wij aandacht te besteden aan het bidden voor genezing van zieken.



## Stromen van Levend Water (Joh. 7:38)

Jesus zegt in Joh. 4:14: “Maar het water dat Ik geef, zal in hem een bron worden waaruit water opwelt dat eeuwig leven geeft”. Het beeld dat Jesus gebruikt is dat de Heilige Geest ons tot een oase voor onze omgeving wil maken. Een kenmerk van een dergelijke stroom die uit een bron voortvloeit, is dat het al stromende vaak hindernissen moet overwinnen. Dit gebeurt vaak op plaatsen waarvan wij als mensen niet weten welke hindernissen die stroom tegenkomt en hoe het zal stromen. Het is een eeuwigdurende bron die vanuit ons leven, hoe nietig en klein we ons vaak vinden, uitstroomt tot aan de uitersten van de aarde. Zelden heeft een mens zelf overzicht op welk een rijke wijze dat stromend water zegen verspreidt. Zeker een mens komt allerlei hindernissen in zijn leven tegen, maar die stroom van levend water overwint; soms wordt hij door een hindernis tegengehouden, maar daarna baant het zich een weg om of door een hindernis heen. Soms is de stroom water uit het zicht, om later breder en grootser weer tevoorschijn te komen. We kunnen veel moeite en obstakels in het leven tegenkomen, maar richt u zich nooit alleen op de hindernis zelf, maar houdt u blik gericht op de bron, op Jezus, de bron van levend water en de voleinder van ons geloof. Geen probleem, geen religieuze ervaring, geen relatie- of geldprobleem mag die aandacht op Jezus in de weg staan. Jezus belooft machtige stromen van zegeningen voor u en anderen. Sommigen zijn als de Dode Zee: ze nemen water op maar geven het niet door. Dit gebeurt vaak omdat we ons niet richten op Hem. Het is niet een eenmalige stroom die doorgegeven wordt, bijvoorbeeld door een spirituele ervaring, maar een voortdurende stroom. In de geschiedenis van Gods Koninkrijk zult u in de Bijbel bijna altijd vinden dat de rijkdom van het Koninkrijk begonnen is bij ‘onbelangrijke’ mensen, de onbekenden die standvastig in hun trouw aan Jezus waren.

*Naar een gedachte van Oswald Chambers*

### Noodoproep tot gebed en steun

We merken dat het aantal abonnees de laatste jaren geleidelijk terugloopt. Dankzij de steun van veel abonnees konden we vorig jaar onze begroting sluitend krijgen. Ook dit jaar dreigt er weer een tekort van ongeveer € 2000,-. We kennen een minimum bijdrage van € 12,50; de werkelijke kosten (lay-out, drukkosten en porto) bedragen ongeveer het dubbele. We moeten constateren dat ongeveer de helft van de abonnees deze minimumbijdrage betaald heeft. Jammer genoeg wordt dat niet gedekt door de kosten van hen die iets extra's overmaken. We willen een beroep doen op diegenen die de minimumbijdrage al hebben overgemaakt, te overwegen of u in staat bent wat meer over te maken. Natuurlijk hebben we ten volle begrip voor abonnees die dat echt niet kunnen! Tot slot is er zelfs een groot aantal abonnees, dat na een herinnering nog niet betaald heeft. We sturen het blad nooit ongevraagd toe! Ook deze abonnees willen we nogmaals vragen hun bijdrage over te maken. Veel abonnees hebben ook te kennen gegeven het blad in papievorm te willen ontvangen. Blijven we dit jaar met een tekort zitten, dan zijn we genoodzaakt met het blad na bijna dertig jaar te stoppen en alleen verder te gaan met een (betaalde?) website. We beseffen dat ook hier Gods zegen op moet rusten. God werkt vaak door harten en levens van mensen (zie boven). Mocht u op enigerlei wijze via gebed, hulp bij abonnees of giften willen helpen dan zijn we u zeer dankbaar.

Gerard Feller

### Colofon

Het blad “Promise” is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:  
a. Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.  
b. Het publiceren via het blad Promise” van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.  
De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

### Redactie

Gerard en Coby Feller, Oudewater  
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft

### Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley  
Drs Martie Dieperink  
Drs Bert Dorenbos  
Drs MartienJan de Haan  
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen  
Dhr. Hans L.J. Keijzer  
Prof.dr. Martjan Paul  
Drs Chr. Steyn  
Dhr. Teun Stortenbeker  
Dhr Feike ter Velde  
Ds dr. Paul J. Visser  
Drs Jef de Vriese (België)  
Drs Téó v.d. Weele  
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

**Vormgeving** DUO-ontwerp, Utrecht  
**Druk** Boom & van Ketel, Haarlem

ISSN: 1383-0295  
verschijnt 4x per jaar  
Abonnement: minimaal € 12,50 per jaargang

### St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater  
Tel. 0348 - 563359  
e-mail: info@stichting-promise.nl  
internetpagina: www.stichting-promise.nl  
IBAN ING: NL10INGB0004906197  
BIC ING: INGBNL2A

IBAN Rabobank: NL58RABO03916.83.071  
BIC Rabobank: RABONL2U

### Voor België:

jaarrekening abonnement minimaal € 17,50  
IBAN: BE09000169299857  
St.Promise  
Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater  
Nederland

Losse nummer € 3,50



9 771383 029001